

Kontio Piia & Lappalainen Minja

**SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ AMMATTIOPISTON OPISKELIJOIDEN
KOKEMANA**

Tutkimus Oulun seudun ammattiopiston opiskelijoille

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ AMMATTIOPISTON OPISKELIJOIDEN KOKEMANA

Tutkimus Oulun seudun ammattiopiston opiskelijoille

Kontio Piia & Lappalainen Minja
Opinnäytetyö
Syksy 2017
Hoitotyön koulutusohjelma
Kättilötyön suuntautumisvaihtoehto
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma, kätilötyön suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Kontio Pii & Lappalainen Minja
Opinnäytetyön nimi: Seksuaalinen häirintä ammattiopiston opiskelijoiden kokemana- tutkimus Oulun seudun ammattiopiston opiskelijoille
Työn ohjaaja: Tm Satu Rainto & Jari Jokinen
Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Syksy 2017
Sivumäärä: 57 + liitteet 14

Seksuaalinen häirintä on yksipuolista ja ei-toivottua huomiota, joka kohdistuu sukupuoleen tai seksuaalisuuteen. Terveys- ja hyvinvointilaitoksen (THL) tekemän kouluterveyskyselyn mukaan, vuonna 2013 Pohjois-Pohjanmaan ammattiopistojen alle 21-vuotiaista 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 46% on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti. Aiempien tutkimusten valossa seksuaalinen häirintä on hieman yleisempää ammattioppilaitoksissa kuin lukiossa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli dokumentoida keräämäämme tutkimustietoa seksuaalisesta häirinnästä opiskelijoiden kokemana kvantitatiivisella eli määrällisellä kyselytutkimuksella. Toimimme yhteistyössä Oulun seudun ammattiopiston kanssa. Tutkimuksemme kuvailemme missä ja miten häirintää tapahtuu ja etsimme mahdollisia häirinnälle altistavia tekijöitä. Tavoitteena oli tuottaa konkreettista tutkimustietoa aiheesta yhteistyötaholle, sekä muille kiinnostuneille. Tutkimustulokset auttavat myös ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn kehittämisessä, sekä täydentävät Oulun seudun ammattiopiston tasa-arvo ja yhdenvertaisuuden edistämistyötä.

Kyselymme vastasi yhteensä 789 opiskelijaa, edustaen 14,6 prosentin otantaa koko Oulun seudun ammattiopistossa ammatillista perustutkintoa opiskelevista. Tutkimuksemme perusteella seksuaalista häirintää vapaa-ajalla oli kokenut 36% vastaajista. Aiemmissä kouluissa häirinnän kohteeksi oli joutunut 14% vastaajista ja nykyisessä koulutuksessa 6 % vastaajista. Seksuaaliselle häirinnälle altistui tutkimuksemme mukaan yleisimmin naiset, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat, sekä päihteiden käyttäjät.

Tutkimuksemme tuloksia aiempiin opiskelijoille tehtyihin kyselyihin verratessa, huomataan kasvua seksuaalisen häirinnän kokemuksissa. Tämä on linjassa myös valtakunnallisella tasolla. Tyypillisimmillään häirintä oli sanallista, mutta myös fyysistä häirintää ilmeni. Vapaa-ajalla yli puolet vastanneista koki fyysistä häirintää ja seksuaalisen väkivallan kokemukset lähes nelinkertaistuivat.

Tutkimuksemme perusteella näyttää siltä, että seksuaalista häirintää esiintyy melko runsaasti nuorten elämässä. Näemme tärkeänä ennaltaehkäisevän työn, sekä monipuolisen seksuaalikasvatuksen. Jatkossa olisi hyvä tutkia nuorten asenteita seksuaalista häirintää ja fyysistä koskemattomuutta kohtaan, sekä etsiä seksuaalista häirintää mahdollisesti ylläpitäviä rakenteita.

Asiasanat: Seksuaalinen häirintä, seksuaalinen ahdistelu, sukupuolinen häirintä, ammattiopisto, opiskelija, seksuaali- ja lisääntymisterveys

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care, Option of Midwifery

---

Authors: Kontio Piia & Lappalainen Minja

Title of thesis: Sexual harassment as students of Vocational College experience it– research for Oulu Vocational College students

Supervisors: Satu Rainto & Jari Jokinen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017

Number of pages: 57 +14 appendix pages

Sexual harassment is defined as unrequited and unwanted attention that is targeted at gender or sexuality. The Finnish National Institute for Health and Welfare (THL) organize School Health Promotion Study biennially. In the year of 2013 the results showed that in Northern Ostrobothnia 46% of under 21 years old students in vocational schools had experienced sexual harassment once or continually. According to the previous studies sexual harassment seems to be a bit more common in vocational schools than in high schools.

In this bachelor's thesis we collaborate with Oulu Vocational College (OSAO). Our purpose was to document the information we collected by using the quantitative questionnaire survey about sexual harassment as experienced by the students of Oulu Vocational College. We describe where and when sexual harassment occurs and what predispose to it. Our aim was to produce concrete information of the topic to the Oulu Vocational College and to all the other interested facets. Results of our study helps to develop the preventive and remedial work and complements the develop work of equality and parity of Oulu Vocational College.

Altogether 789 students answered the survey representing 14,6 % of all the vocational upper secondary qualification students at OSAO. According to our survey 36% of the answerers had experienced sexual harassment during their spare time. 14% had experienced sexual harassment in their previous schools and 6 % exposed to sexual harassment in Oulu Vocational School. Conforming to our survey it seems that woman, students who belongs to sexual and gender minorities and substance users exposed to sexual harassment more often than others.

When comparing our survey's results of the sexual harassment experienced by the students to the previous studies made by Oulu Vocational College it seems that there is growth in sexual harassment events. This is also in line with nationwide studies. Typically the sexual harassment was verbal but also physical harassment occurred. More than half of the answerers experienced physical harassment in their spare time and experiences of sexual violence nearly quadrupled.

Conforming to our study it seems that sexual harassment occurs quite abundantly in young person's life. We think that the preventive work and diverse sexual education is important. In future it would be good to research youngster's attitudes towards sexual harassment and bodily integrity and find out if there are some structures in our society or environment that sustain sexual harassment.

Keywords: sexual harassment, vocational school, student, sexual reproductive health

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA SEKSUAALIOIKEUDET	9
2.1	Seksuaalioikeudet.....	9
2.2	Seksuaalinen häirintä käsitteenä	10
2.2.1	Sukupuolinen häirintä.....	11
2.2.2	Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen kaltoinkohtelu	11
2.2.3	Seksuaalisen häirinnän osa-alueet	12
2.3	Seksuaalisen häirinnän kohteet.....	13
2.3.1	Sukupuolen vaikutus häirinnälle altistumisessa	13
2.3.2	Seksuaalisen- tai sukupuolisen suuntautumisen vaikutus häirinnälle altistumisessa.....	13
2.3.3	Muiden tekijöiden vaikutus seksuaaliselle häirinnälle altistumisessa.....	14
2.4	Seksuaalisen häirinnän vaikutukset uhreihin.....	15
3	SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ OPISKELIJOIDEN KESKUUDESSA	17
3.1	Koulu yhteisön ja opiskelun tuomat haasteet	17
3.2	Seksuaalisen häirinnän ilmeneminen koulussa	18
3.3	Seksuaalinen häirintä sosiaalisessa mediassa.....	18
4	SEKSUAALIKASVATUS JA SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN EHKÄISY KOULUSSA.....	20
4.1	Koulun rooli seksuaalikasvatuksessa	20
4.2	Opiskelijaterveydenhuollon rooli seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämässä	21
4.3	Seksuaalisen häirinnän ehkäisy koulussa	21
4.4	Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen OSAO:ssa	22
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	24
5.1	Tarkoitus ja tavoite.....	24
5.2	Tutkimuskysymykset.....	25
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	27
6.1	Tutkimusmetodologia.....	27
6.2	Menetelmä	28
6.3	Tutkimuskyselyn rakenne ja laadinta	29
6.4	Tutkittavien valinta	31

6.5	Aineiston keruu ja analysointi	32
7	TUTKIMUSTULOKSET	34
7.1	Vastaajien taustatiedot	34
7.2	Seksuaalisen häirinnän kokemukset koulussa	35
7.3	Seksuaalinen häirintä vapaa-ajalla	39
7.4	Taustatietojen vaikutus seksuaaliseen häirintään	41
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOSTEN TULKINTA.....	44
8.1	Seksuaalisen häirinnän esiintyvyys	44
8.2	Seksuaalisen häirinnän ilmenemismuodot	45
8.3	Seksuaaliselle häirinnälle altistavat tekijät.....	46
9	POHDINTA.....	48
9.1	Tutkimuksen luotettavuus	48
9.2	Tutkimuksen eettisyys	50
9.3	Tutkimusprosessi ja oppimisprosessi	51
9.4	Kehittämissideat	52
	LÄHTEET	54
	LIITTEET	56

1 JOHDANTO

Seksuaalisuus on olennainen ja arvokas osa ihmisyyttä. Se on ihmisen perusominaisuus ja voimavara, joka kehittyy läpi elämän ja vahvistaa ihmisen identiteettiä ja itsetuntoa. Jokaista ihmistä koskevat seksuaalioikeudet, jotka käsittävät laajasti seksuaalisuuteen liittyviä elämänalueita, eikä niille ei ole yhtä ainoaa määritelmää (Ilmonen & Korhonen 2015, 4-8.)

Seksuaalinen häirintä on ollut paljon pinnalla kotimaamme mediassa. Helsingin poliisilaitos julkaisikin Suomen poliisin verkkosivuilla useiden kohujen ja uutisten saattamana 27.4.2016 tiedotteen, jonka mukaan ilmoitukset seksuaalisesta ahdistelusta olivat vuonna 2016 yli kolminkertaiset tammi-maaliskuun aikana, verrattuna edelliseen vuoteen. Tiedotteessa tuotiin esille, että vain murto-osa seksuaalisesta häirinnästä on sellaista, että siitä menee tietoa poliisille. Poliisin sivuilla julkaistiin myös julkilausuma (Helsingin poliisilaitos ym. 2016) seksuaalisen itsemääräämisoikeuden, toisten kunnioittamisen ja yhteiskuntarauhan puolesta kahdenkymmenen muun toimijan kanssa, jotka työskentelevät nuorten, aikuisten, naisten, lasten, miesten, poikien, tyttöjen, maahanmuuttajien ja erilaisten vähemmistöjen parissa. Huhtikuun lopussa vuonna 2017 sanomalehti Kalevassa (Kemppainen) uutisoitiin seksuaalirikosten määrän kasvun yhä jatkuvan Oulun poliisilaitoksen alueella. Uutisessa kerrottiin, että kasvua on ollut yhä raiskauksissa, seksuaalisissa ahdisteluissa, sekä lasten hyväksikäyttöä koskevissa ilmoituksissa.

Seksuaalista häirintää on kartoitettu valtakunnallisesti, maakuntakohtaisesti, sekä esimerkiksi oppilaitoksien sisällä. Terveys- ja hyvinvointilaitoksen (THL) tekemän kouluterveyskyselyn mukaan, vuonna 2013 Pohjois-Pohjanmaan ammattiopistojen alle 21-vuotiaista 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 46% on kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti (THL 2016a.) Kouluterveyskysely on tehty myös vuonna 2015, mutta tältä vuodelta tulokset ovat saatavilla vain valtakunnallisella tasolla. Vuonna 2015 kehoa tai seksuaalisuutta loukkaavaa kiusaamista, arvostelua ja nimitelyä kertoi kokeneensa 29% eli lähes kolmasosa koko Suomen ammatillisen oppilaitosten 1. ja 2. vuoden naisopiskelijoista. Miesopiskelijoista vastaavia kokemuksia oli 11% vastaajista. Häiritsevää ehdottelua tai ahdistelua puhelimesta ja internetissä oli kokenut 37% naisopiskelijoista ja 9% miesopiskelijoista. Lukiolaisten keskuudessa häirintää koettiin jonkin verran vähemmän kuin ammatillisissa oppilaitoksissa. (THL 2015.) Seksuaalinen häirintä kohdistui kyselyiden valossa selvästi enemmän naisopiskelijoihin, mutta myös miehet kokivat seksuaalista häirintää. Suomen tasa-arvovaltuutetun mukaan nuorten kokemaan seksuaaliseen häirintään puututaan harvoin. Kouluilla

on kuitenkin velvollisuus puuttua häirintään ja luoda toimintakulttuuria, jossa häirintää ei hyväksytä. (Tasa-arvovaltuutettu 2014a.).

Tyttöjen talo, Poikien talo, Oulun ammattikorkeakoulu ja Väestöliitto ovat toteuttaneet hankkeita, joissa pyritään vähentämään seksuaalista häirintää, tuottamaan materiaalia ja lisäämään tietoisuutta seksuaalisen häirinnän vähentämisestä. Hankkeet toteutetaan pääsääntöisesti opinnäytetöiden kautta. Kohderyhmänä ovat olleet tähän mennessä Oulun kaupungin 8. ja 9. luokkalaiset sekä lukiolaiset. Opinnäytetyömme laajentaa kohderyhmää myös ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleviin. Tässä opinnäytetyössämme tutkimme Oulun seudun ammattiopistossa ammatillista perustutkintoa opiskelevien seksuaalisen häirinnän kokemuksia. Tarkoituksenamme on dokumentoida seksuaalisesta häirinnästä keräämäämme tutkimustietoa ja kuvailla missä ja miten seksuaalista häirintää tapahtuu. Etsimme myös tutkimuksessamme mahdollisesti esille tulevia seksuaaliselle häirinnälle altistavia tekijöitä. Tavoitteenamme on tuottaa konkreettista tutkimustietoa, jonka avulla ennaltaehkäisevää ja korjaavaa työtä voidaan suunnata oikeisiin kohteisiin.

2 SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA SEKSUAALIOIKEUDET

2.1 Seksuaalioikeudet

Seksuaalisuus on vahva osa ihmistä ja persoonallisuutta läpi elämän, joten se on erittäin haavoittuvainen ja haavoittava osa elämänkaareissa. Seksuaalioikeudet koskevat laajasti eri elämänalueita, eikä niitä voi yksiselitteisesti määrittellä. Maailman terveysjärjestöllä (WHO) ja seksuaaliterveyden maailmanjärjestöllä (WAS) on esimerkiksi omat seksuaalioikeuksien julistuksensa. On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että seksuaalioikeuksien toteutuminen on olennaista ihmisen hyvinvoinnin ja tasapainoisen elämän kannalta. Ne kulkevat myös käsikkäin ihmisoikeuksien ja yhteiskunnallisen kehityksen kanssa. (Ilmonen & Korhonen 2015, 4-8.)

WHO:n seksuaaliterveydenjulistus on tehty vuonna 1999 Hong Kongissa. WHO on lukenut seksuaalioikeuksien tärkeisiin osa-alueisiin kuuluviksi mm. oikeuden itsensä suojeluun ja oikeuden tulla suojelluksi, sekä oikeuden tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen. Seksuaalioikeuksissa painotetaan, että ihmisiä tulee suojella seksuaaliselta ja sukupuoleen perustavalta väkivallalta ja syrjinnältä, kuten seksuaaliselta häirinnältä. (Ilmonen & Korhonen 2015, 24-25; 36-37 ; Ryttyläinen & Valkama 2010: 4.) WHO:n seksuaaliterveyden määritelmässä korostetaan hyvään seksuaaliterveyteen kuuluvan positiivisen ja kunnioittavan lähestymistavan seksuaalisuuteen ja seksuaaliin suhteisiin (WHO 2016.). Nuorille on luotu myös omat Nuorten seksuaalioikeudet, joissa on huomioitu nuorten erityinen haavoittuvuus ja oikeus tulla kuulluksi ja saada turvaa ja tukea. Lisäksi nuorten seksuaalioikeuksilla pyritään vaikuttamaan asenteisiin ja toimintaan riittävän ajoissa ja turvaamaan näin seksuaalioikeuksien toteutuminen myöhemmissä elämänvaiheissa. (Nazarenko 2011: 10-12).

Seksuaalioikeudet ovat osa seksuaaliterveyden edistämistyötä ja kietoutuvat tiiviisti seksuaalikasvatukseen. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos (THL), sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden yksikkö (SELI) on päivittänyt Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) alun perin 2007-2011 julkaiseman seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman. Uudessa toimintaohjelmassa vuosille 2014-2020 on nostettu kehittämistarpeisiin muun muassa seksuaalisen häirinnän ja väkivallan yleisyys nuorten arjessa, sekä nuorten heikentyneet tiedot seksuaaliterveydestä. (Klemetti & Raussi-Lehto toim. 2014, 12-15.) Useissa lähteissä tuotiinkin esille seksuaalikasvatuksen, tunne-

ja turvataitojen, seksuaalioikeuksien tiedostamisen ja seksuaaliterveyteen liittyvien taitojen ja arvojen oppimisen tärkeys seksuaalisen häirinnän ja seksuaalisen kaltoinkohtelun ennaltaehkäisyssä (Aaltonen 2012, 11-12, 16-17; Brusila, Hyvärinen, Kallio, Porras & Sandberg 2009, 128-131; Valoaho 2012, 19-20; Vilka 2011, 145-147,151).

2.2 Seksuaalinen häirintä käsitteenä

Suomen kielessä seksuaalisen häirinnän käsite ei ole tarkasti rajattu, koska tilanteet, tekotavat, tekijät tai kohteet vaihtelevat suuresti. Puhekielessä seksuaalisen häirinnän yhteydessä käytetään usein sekaisin ilmaisuja seksuaalinen häirintä ja ahdistelu, ei-toivottu seksuaalinen käyttäytyminen, seksuaalinen kaltoinkohtelu ja seksuaalinen hyväksikäyttö. (Vilka 2011, 36.)

Tasa-arvolaisissa (L 8.8.1986/609) seksuaalinen häirintä ilmaistaan seuraavalla tavalla:

”Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.”

Seksuaalinen häirintä on seksuaalista vallankäyttöä. Seksuaalisuus ja seksi ovat keinoja, eivät useinkaan päämääriä, kuten seksuaalisessa hyväksikäytössä. Seksuaalinen ahdistelu käsitteenä tarkoittaa lainopillisesti seksuaalisen hyväksikäytön yritystä, mutta puhekielessä sitä käytetään usein synonyymina seksuaaliselle häirinnälle. (Vilka 2011, 35-36)

Seksuaalinen häirintä on yksipuolista, ei-toivottua huomiota, joka kohdistuu sukupuoleen tai seksuaalisuuteen. Tilanne saa kohteen nolostumaan, pelokkaaksi, loukkaantumaan tai vihastumaan (Aaltonen, S. 2006, 217.) Seksuaalinen häirintä voidaankin kokea traumaattisena, fyysistä tai henkistä koskemattomuutta loukkaavana (Cacciatore 2007, 208; Brusila 2007, 334). Viatonkin flirtti tai kaksimielinen kevennys muuttuu häirinnäksi, kun kohteena ollut henkilö ilmaisee tilanteen tai puheiden olevan vastenmielisiä tai loukkaavia, mutta tilannetta jatketaan tahallisesti. Seksuaalisen häirinnän määrittelyssä ei ole olennaista häiritsijän mielipide tilanteesta, ainoastaan huomion kohteena olevan tulkinta. Tästä johtuen seksuaaliseen häirintää voi syllistyä vahingossa tai ajattelemattomuuttaan. (Aaltonen, J. 2012, 83-85.)

Seksuaalisessa häirinnässä on merkitystä missä tilanne tapahtuu, milloin ja millaisissa yhteyksissä. Tilanteeseen reagoiminen, kokemus ja tulkinta ovat erilaisia julkisilla paikoilla muiden ihmisten läsnä ollessa verrattuna tilanteeseen, jossa ei ole muita henkilöitä ja tapahtuu suljetussa tilassa. (Aaltonen, S. 2006, 217.)

2.2.1 Sukupuolinen häirintä

Sukupuolinen häirintä kuuluu seksuaalisen häirinnän lähikäsitteisiin. Sukupuolinen häirintä ei ole kuitenkaan luonteeltaan seksuaalista. Kyseessä on henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisemiseen perustuva syrjinnän muoto. (Heikkinen 2003, 116) Se loukkaa perinteisiä sukupuolinormeja ja aiheuttaa haittaa kohteena olevalle sukupuolen edustajalle tai sukupuoliryhmälle (Vilka 2011, 34). Tasa-arvolakiin (L 8.8.1986/609) on kirjattu, että sukupuolisella häirinnällä loukataan tarkoituksellisesti kohteeksi joutuneen henkistä ja fyysistä koskemattomuutta ja luodaan näin uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Tässä opinnäytetyössä käytetään termiä seksuaalinen häirintä koskien seksuaalista häirintää ja sukupuolista häirintää, sekä seksuaalista ahdistelua.

2.2.2 Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen kaltoinkohtelu

Seksuaalisen häirinnän lähikäsitteisiin kuuluvat myös seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen kaltoinkohtelu. Ne poikkeavat muista käsitteistä enemmän. Lainopillisesti seksuaalinen hyväksikäyttö on näistä teoista vakavin ja rikosoikeudellisesti rangaistava. Lain silmissä lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi katsotaan muun muassa aina aikuisen alle 16-vuotiaaseen kohdistama seksuaalisesti olennainen koskettelu. Seksuaaliseen kaltoinkohteluun sisältyy seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaaminen, sekä suojaikäraja. Sen alle lukeutuvat esimerkiksi seksuaaliset teot ja niihin yllyttämiset, jotka aikuinen kohdistaa iältään alle 18-vuotiaaseen tai muutoin puolustuskyvyttömään henkilöön ja loukkaa näin uhria henkisesti tai fyysisesti. (Brusila ym. 2009, 29; Vilka 2011, 22 , 34-37.)

Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen kaltoinkohtelu on opinnäytetyömme tietoperustassa eroteltu seksuaalisen häirinnän- käsitteestä ja käytämme käsitettä seksuaalinen väkivalta. Kyse-lylomakkeessa seksuaalinen väkivalta on osana seksuaalista häirintää.

2.2.3 Seksuaalisen häirinnän osa-alueet

Seksuaalinen häirintä voi olla muodoltaan fyysistä, sanallista tai sanatonta. Häirintä koetaan kaikissa muodoissaan ei-toivotuksi, sopimattomaksi ja loukkaavaksi (Witkowska & Meckel 2005, 79).

KAAVIO 1. Seksuaalisen häirinnän osa-alueet. (MLL 2017; Nyström, Backas & Hjulfors 2016 ; Tasa-arvovaltuutettu 2014b; Omat rajani 2016; Vilka 2011, 35.)

2.3 Seksuaalisen häirinnän kohteet

2.3.1 Sukupuolen vaikutus häirinnälle altistumisessa

Sari Aaltonen (2006, 302-303) on tutkinut tyttöjen ja poikien kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Hänen tutkimuksessaan seksuaalisen häirinnän esiintyvyys on ollut suurinta eri sukupuolten välillä ja vähäisintä on ollut tyttöjen välinen häirintä. Aaltonen kertoo, että tyttöjen häiritsijäksi määritellään lähes pääsääntöisesti poika tai mies ja poikien häiritsijöiksi pääsääntöisesti miehet, sekä joissain tapauksissa tytöt. Myös Vilka (2011, 72) tuo esille, että miehiä pidetään useimmiten häiritsijöinä, ei niinkään uhreina. Hän tuo kuitenkin esille, että naisten osuus häiritsijöistä on lisääntynyt.

THL:n terveystietokyselyn tulokset tukevat näkemystä naisten suuremmasta alttiudesta seksuaaliselle häirinnälle. Esimerkiksi vuonna 2015 kehon intiimialueiden koskettelua vasten tahtoisesti oli kokenut ammattioppilaitoksen 1. ja 2. vuoden naisopiskelijoista 16% ja miesopiskelijoista 6%. Häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua oppilaitoksessa, harrastuksissa, kadulla, kaupakeskuksissa tai muissa julkisissa tiloissa oli samasta ryhmästä kokenut 21% naisista ja 6% miehistä. Suurimpana ero miesten ja naisten välillä näyttäytyi puhelimitse tai internetin kautta koetun häiritsevän seksuaalisen ehdottelun ja ahdistelun kokemuksissa. Naisista 37% oli joutunut tällaisen häirinnän kohteeksi, kun taas miehistä tällaisen häirinnän kohteeksi oli joutunut 9% vastaajista. (THL 2015).

Seksuaalisuuden voidaan nähdä kietoutuneen sukupuolistuneisiin valtasuhteisiin ja toimivan yhtenä vallankäytön kanavana. Saarikoski (2012, 33) tuokin esille, että vallitseva oletus kaikkien heteroseksuaalisesta suuntautumisesta, sekä heteroseksuaalisuutta ylläpitävät yhteiskuntamme normit ja käytännöt liittyvät vahvasti seksuaaliseen häirintään.

2.3.2 Seksuaalisen- tai sukupuolisen suuntautumisen vaikutus häirinnälle altistumisessa

Myös seksuaalivähemmistöt nähdään erityisesti seksuaaliselle häirinnälle alttiina ryhmänä. Katarina Alanko on tutkimuksessaan Sateenkaari-nuorista (2014, 41-43) kysynyt vastaajien kokemuksista häirinnästä yleisesti. Huomattava on, että ”häirintä” Alangon tutkimuksessa piti sisällään

myös muun kuin seksuaalisen häirinnän. Alangon tutkimuksessa seksuaalivähemmistöön kuuluvista miehistä 70% koki häirintää ja naisista 72%. Tavallisimmin häirintä ilmeni kuitenkin ei-seksuaalisena sanallisena häirintänä. Seuraavaksi yleisimpiä olivat seksuaalissävytteinen sanallinen häirintä ja fyysinen seksuaalinen häirintä. Osa häirinnästä liittyi seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Erikseen Alanko oli tutkinut seksuaalisen väkivallan kokemuksia. 16% tutkimukseen vastanneista seksuaalivähemmistöön kuuluvista naisista oli kokenut seksuaalista väkivaltaa. Seksuaalivähemmistöön kuuluvilla miehillä seksuaalisen väkivallan kokemuksia oli 8 prosentilla vastaajista.

Vuonna 2013 Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa (Mitchell, Ybarra & Korchmaros, 281-289), jossa on kartoitettu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä, tuotiin myös esille näiden nuorten suuri alttius häirinnän uhriksi joutumiselle. Tulokset mukailivat pitkälti Alangon (2014) tutkimustuloksia, joskin tässä tutkimuksessa oli selkeämmin rajattu kokemukset koskemaan seksuaalista häirintää. Myös Mitchell, Ybarra ja Korchmaros havaitsivat tutkimuksessaan, että erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat naiset ovat häirinnälle hyvin alttiita. He olivat eritelleet lesbo ja queer- tyttöjen kokemukset biseksuaalien tyttöjen kokemuksista. Lesboista ja queer-tytöistä häirinnälle oli viimeisen vuoden aikana altistunut 72 %, kun taas biseksuaaleista tytöistä 66% oli kokenut häirintää. Homoseksuaaleista pojista, sekä queer-pojista häirintää oli kokenut 66 %, määrä oli lähes kolminkertainen heteroseksuaalien poikien häirintäkokemuksiin verrattuna. Heteroseksuaalit tytöt altistuivat heidän tutkimuksensa mukaan 3,4 kertaa todennäköisemmin häirinnälle, kuin heteroseksuaalit pojat.

2.3.3 Muiden tekijöiden vaikutus seksuaaliselle häirinnälle altistumisessa

Ikä voidaan nähdä haavoittavana tai suojaavana tekijänä. Nuoruusaikana seksuaalisen mielenkiinnon kasvaessa toisia ihmisiä kohtaan, on usein kiinnostuksen ilmaisemisen taidot vasta kehittymässä ja tämä voi itsessään lisätä alttiutta seksuaalisen häirinnän kokemuksille nuorten keskuudessa (McMaster, Conolly, Pepler & Craig 2002, 91-105). Nuorelle voi olla vielä epäselvää myös mikä on sopivaa käytöstä seurustelusuhteessa, eivätkä omat oikeudet välttämättä ole tiedossa. Omien rajojen puolustaminen voi myös tuntua vaikealta. (Aaltonen 2012: 13-14)

Kouluterveyskyselyssä ilmeni seksuaalisen häirinnän uhreiksi valikoituneen yleisemmin nuoret, joiden vanhemmilla oli työttömyyttä tai alhainen koulutustaso sekä nuori, joka ei elänyt molempien vanhempien kanssa yhdessä (Kaltiala-Heino, Fröjd & Marttunen 2016). Myös Mitchell, Ybarra ja Korchamaros (2013, 288-289) nostivat tutkimuksessaan esille matalan tulotason seksuaaliselle häirinnälle altistavan vaikutuksen. Lisäksi heidän tutkimuksessaan tuli ilmi sosiaalisen tuen vähyyden ja heikon itsetunnon altistavaa vaikutus seksuaaliselle häirinnälle.

Myös ympäristön suhtautumisella, arvoilla ja asenneympäristöllä voidaan nähdä yhteys seksuaalisen häirinnän ilmenemiseen ja yleisyyteen. Työpaikoilla, koulussa, mediassa, uskonnollisissa yhteisöissä ja yhteiskunnassa laajemminkin käytävä keskustelu ja esimerkiksi lainsäädännölliset muutokset ovat tärkeässä osassa asenteiden ja käytäntöjen muuttamisessa kohti tasa-arvoisempaa yksilöiden kohtelua ja kohtaamista. (Vilka 2011; 174-177)

2.4 Seksuaalisen häirinnän vaikutukset uhreihin

Seksuaalinen häirintä rikkoo ihmisen oikeutta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen (Vilka. 2011, 100). Seksuaalinen häirintä ja syrjintä kuuluvat niihin väkivallan muotoihin, jotka jäävät helposti huomaamatta. Seksuaalinen häirintä vaikuttaa kohteeksi joutuneeseen yksilöön tai ryhmään, sekä ympäristöön, esimerkiksi vaikuttamalla negatiivisesti yksilöiden työ- tai opiskelukykyyn, motivaatioon ja yhteisöllisyyteen. Tutkittaessa seksuaalista häirintää kokeneita tyttöjä on ilmennyt, että häirinnän kohteeksi joutuneiden sitoutuneisuus koulunkäyntiin on vähentynyt, itsetunto heikentynyt ja vaikutukset ovat olleet psyykkisiä, sosiaalisia ja psykologisia, vaikuttaen aina tulevaisuuden näkyymiin saakka. (Witkowska & Menckel. 2005, 78.)

Omanarvontunteen heikkeneminen, itseluottamuksen väheneminen ja hyvinvoinnin ja jaksamisen heikkeneminen ovat tavallisia seurauksia seksuaalisesta häirinnästä. Nämä voivat johtaa esimerkiksi seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuneen sairastumiseen ja yhteisöstä syrjäytymiseen. On hyvä muistaa, että seksuaalinen häirintä vaikuttaa myös sen kohteeksi joutuneen parisuhteeseen, ihmissuhteisiin, perheen hyvinvointiin ja ystävyysuhteisiin. Oireet eivät ilmene aina vain psyykkisenä oireiluna. Seksuaalinen häirintä voi saada häirinnän kohteen oireilemaan fyysisesti, esimerkiksi päänsärkyä ja vatsakipuilua voi esiintyä. Myös keskittymisvaikeuksia, unettomuutta ja masennusta voi ilmetä. (Vilka 2011, 100- 101; Aaltonen 2012, 90.)

Seksuaalista häirintää, joka ei sisällä fyysistä koskettelua, voidaan usein myös tekijän tai yhteisön puolelta normalisoida ja vähätellä esimerkiksi vetoamalla teon olleen vain vitsi. Häirinnälle altistunut henkilö voi tulla yhteisössä herkästi leimatuksi, jos hän ei pysy hiljaa kokemuksistaan. (Sunari, 2009,34-35.) Yhdysvaltalaisutkimuksessa on myös havaittu, että edellä mainittujen vaikutusten lisäksi seksuaalinen häirintä saa myös uhreiksi joutuneita pitämään määrättyjä paikkoja pelottavina tai epämukavina (Mitchell, Ybarra & Korchmaros 2013, 291). Aaltonen (2012, 89-91) yhtyy tähän näkemykseen ja tuo esille, että tiettyjen paikkojen tai henkilöiden välttely voi vaikeuttaa nuorten kohdalla koulun käyntiä ja vaikuttaa negatiivisesti sosiaalisiin suhteisiin, aiheuttaen jopa joukosta vetäytymistä.

3 SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ OPISKELIJOIDEN KESKUUDESSA

3.1 Kouluyhteisön ja opiskelun tuomat haasteet

Nuorten ilmiöt nousevat esiin heti ja ensimmäisenä koulumaailmassa, siellä vietetyn ajan suuruudesta johtuen (Vilka 2011, 55). Koulussa sosiaalisten suhteiden kirjo on laaja ja jokaisessa koulussa on omanlaisensa yhteisöllinen ja paikallinen kulttuuri. Koulun eri tiloissa sukupuoli ja seksuaalisuus korostuvat eri tavoilla. (Aaltonen, S. 2006, 244- 246.) Seksuaalisen häirinnän kannalta koulut ja oppilaitokset ovatkin erityinen yhteisö, koska seksuaalinen häirintä on tavoiltaan ja kohteiltaan moninaisempaa. Seksuaalista häirintää tapahtuu niin alaikäisten kesken kuin alaikäisen ja henkilökunnan välillä. Häirintä vaikuttaa sen kohteeksi joutuneen henkilön koulunkäyntiin ja tätä kautta myös jatko-opintoihin. (Vilka 2011; 40,101.) Edilexin Vierashuoneen kirjoituksessa (2016) työoikeuden professori Seppo Koskinen tuo esille seksuaalisen häirinnän ongelmallisuuden työsuhteissa, erityisesti silloin, jos sitä käytetään työsuhteen päättämisen perustana. Koskinen arvioi esimerkiksi opettajien kohdalla häirinnän rajan olevan muita ammattiryhmiä haasteellisempi luotettavan näytön puutteen vuoksi. Koskinen tuo myös esille, että haasteita voi myös tuoda opiskelijoiden ja opettajien erilaiset käsitykset seksuaalisesta häirinnästä.

Koulu kerää nuoria ikäryhmittäin yhteen ja altistaa tätä kautta nuoria monia muita yhteisöjä herkemmin vertailulle. Vertailun kohteeksi voi joutua esimerkiksi ulkonäkö, poikkeaminen totutuista sukupuolirooleista ja fyysinen kehitys. Seksuaalinen häirintä voi olla yksi niistä välineistä, jonka avulla voidaan vahvistaa tai heikentää opiskelijan tai jonkun opiskelijaryhmän asemaa yhteisön sisällä. Opiskelua määrittävät olemassa olevat tilat ja ennalta määrätyt aikataulut. Tämä voi olla seksuaalisen häirinnän kohteelle erityisen hankalaa, sillä hänen voi olla hyvin hankalaa välttää kontaktia ahdistelijaansa. (Aaltonen, S. 2006; 248, 264-266)

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä opetustoimessa olevat henkilöt on veloitettu tekemään lastensuojeluilmoitus, jos heillä nousee huoli alaikäisestä. Laki katsoo kaikki alle 18-vuotiaat lapsiksi. Lastensuojeluilmoituksen tekemisen velvoite sivuuttaa salassapitovelvollisuuden. (THL 2016b.)

3.2 Seksuaalisen häirinnän ilmeneminen koulussa

Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan seksuaalinen häirintä ja koulukiusaaminen ovat yhteyksissä toisiinsa. Seksuaalinen häirintä näyttää olevan yhtä yleistä kuin koulukiusaaminen (MLL 2016.) Vaikka seksuaalinen häirintä ja kiusaaminen ovat koulumaailmassa yhteydessä toisiinsa, tulee ne erotella toisistaan. Seksuaalisessa häirinnässä luodaan vihamielinen ilmapiiri tahallisesti tai tahattomasti ja se voi koskettaa yksittäisen oppilaan lisäksi kokonaista ryhmää. (Vilkkä 2011, 47-48.) Kiusaaminen sen sijaan voidaan käsittää sukupuolineutraalina ilmiönä, eikä kohteen ja tekijän sukupuolella tai seksuaalisuudella ole siihen suoraa sidosta (Aaltonen, S. 2006, 245).

Vilkkä (2011, 47) esittelee kirjassaan yhdysvaltalaisen tutkija Elisabeth Meyerin tutkimuksen, jonka mukaan kouluissa esille tuleva seksuaalinen häirintä on tyypillisesti nimittelyä esimerkiksi huorittelu, homottelu tai likaisten vitsien kertominen. Yleisesti esiintyy myös rintojen tai erektion kommentointia, huomion kiinnittämistä alusvaatteisiin, jopa alusvaatteista kiskomista, huhujen levittämistä häirityn seksuaalisuudesta, tuijottelu yhdistettynä hävyttömään ääntelyyn. Saarikosken (2012, 80) mukaan ”homo” ja ”huora” toimivat haukkusanoina kyseenalaisten häirinnän kohteen seksuaalisuutta, sekä tuottaen käsityksiä seksuaalisuuden normaaliudesta. Huoran vastakohtana voidaan nähdä miellyttävä, kiltti ja kunnollinen tyttö. Homottelulla sen sijaan viitataan usein ns. riittämättömään mieheyteen. Saarikoski toteaa, että homottelua ilmenee todennäköisesti enemmän fyysiseen läheisyyteen pakottavassa kouluympäristössä kuin vapaa-ajalla. (Sama, 81.) Mannerheimin lastensuojeluliitto kuvaa nimittelyä myös nuorten puhetapaan juurtuneena huonona ilmiönä, jota ei pidä hyväksyä. Huorittelu ja homottelu voivat olla jopa naljailua kavereiden kesken. Huora tai homo – sanalla leimattu nuori on mielivaltaisesti valittu ja kiusaajan näkökulmasta kiusattu voi esimerkiksi edustaa vääränlaista naiseutta tai miehisyyttä (MLL 2016.)

3.3 Seksuaalinen häirintä sosiaalisessa mediassa

Sosiaalinen media ja sähköiset viestimet ovat vahvasti läsnä tämän päivän elämässä, etenkin nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla. Monet nuoret ovatkin kokeneet painostusta, kiusaamista ja häirintää netissä. (Aaltonen, J. 2012, 21.) Seksuaalista häirintää toteutetaan yleisesti suojassa valvovilta silmiltä. Tämän kautta onkin helppo ymmärtää, miksi häirintä internetissä, sähköpostin kautta, sosiaalisessa mediassa, tekstiviesteillä, blogeilla ja keskustelupalstoilla on lisääntynyt. (Vilkkä 2011, 116-117.) Älypuhelimet ja tabletit kulkevat yleisesti mukana myös koulussa, joten

koulun sisällä tapahtuvat asiat leviävät herkästi sosiaalisen median ja erilaisten viestipalveluiden kautta myös laajemmalle yleisölle. Julkaisut voivat itsensä lisäksi koskea jotain muuta henkilöä. Nuorille seksuaalisuus avautuu uudella tavalla ja se tuntuu jännittävältä. Internetissä näkee paljon seksuaalisvärhteistä kuvastoa, suorastaan pornoa ja nuorten keskuudessa on kehittynyt trendi lähettää esimerkiksi kumppanilleen vietteleviä kuvia, jopa alastonkuvia tai videoita. Ilmiöstä käytetään nimitystä sexting. Kuvat saattavat kuitenkin päätyä väärin käsiin tai yleiseen levitykseen ja tämä voi luoda pohjaa seksuaaliseen häirintään sosiaalisessa mediassa (Väestöliitto. 2016b.) Esimerkiksi sana Facebook mainittiin rikos- tai sekalaisilmoituksissa 5700 kertaa vuonna 2013, kun vuonna 2011 vastaava luku oli noin 2000. Mitään tiettyä sosiaalisen median palvelua ei voi kuitenkaan nostaa vaarallisemmaksi kuin muita, koska palvelujen ominaisuudet vaihtuvat ja suurimmalla käyttäjämäärällä on suuremmat ongelmat. (Forss. 2014,13.)

Aihetta on käsitelty monella tavoin myös mediassa. Esimerkiksi Helsingin Sanomien Nyt-liitteen toimittaja Anna-Sofia Berner kirjoitti marraskuussa 2015 Periscope-lähetyksistä. Toimittaja kertoo seuranneensa muun muassa koululaisten lähettämiä suorina videolähetysinä oppitunneilta ja välitunnilta. Nuoret saivat lähetysten aikana seksuaalissävytteisiä ehdotuksia seuraajiltaan ja yhteen lähetykseen päätyi luokanvalvojakin kuvaan.

4 SEKSUAALIKASVATUS JA SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN EHKÄISY KOU- LUSSA

4.1 Koulun rooli seksuaalikasvatuksessa

Kouluterveyskyselyissä on tullut ilmi, että nuorten tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ovat heikentyneet vuodesta 2008. Vuonna 2013 ammattiin opiskelevista hyvät tiedot oli 34 prosentilla tytöistä ja 18 prosentilla pojista. Lukiolaisilla tiedot olivat hieman paremmat. Myös opetushallitus on tutkinut terveystiedon osaamista seksuaaliterveyden perusteissa. Osaamisen keskiarvo oli 62 prosenttia. Tyttöjen osaaminen oli poikia parempaa ja lukiolaisten tulokset olivat paremmat kuin ammatillisen puolen opiskelijoiden tulokset. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelmassa vuosille 2014-2020 on asetettu yhdeksi tavoitteeksi, että seksuaalikasvatus sisältyy kasvat- ja opetustoimintaan varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen ja aikuisväestön palveluihin. Seksuaali- ja lisääntymisterveysopetuksella voidaan vaikuttaa opiskelijan tietoihin, taitoihin ja asenteisiin ja lisätä yhdenvertaisuutta. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014; 28, 39-48.)

Toisella asteella terveystietoa on yksi pakollinen kurssi. Tämä on pakollinen myös yli 18-vuotiaana opintonsa aloittaville, sekä oppisopimuskoulutuksessa oleville. (Opetushallitus 2015, 21.) Tätä ennen opiskelijat ovat saaneet terveystiedon opetusta 3 vuosiviikkotuntia yläkoulussa. Yläkoulun opetukseen tulisi sisältyä muun muassa tietoa seurustelusta, seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta, lähisuhdeväkivallasta ja mediasta. Alakouluissa seksuaali- ja lisääntymisterveyden opetus on sisällytetty usean oppiaineen sisältöihin. Ammattikoulussa terveystiedon kursseille on sisällytetty seksuaali- ja lisääntymisterveyden opetusta. Opetuksen tavoitteisiin kuuluu muun muassa tieto mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille. Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan käsittelyä tulisi myös jatkaa. (Klemetti, & Raussi-Lehto 2014; 39, 47-48.) Opetushallituksen (OPM), opetus- ja kulttuuriministeriön, sekä muiden koulutuksesta vastaavien tahojen on seksuaali- ja lisääntymisterveyden ohjelman mukaan lisättävä opetussuunnitelmiin seksuaali- ja lisääntymisterveyttä nykyistä laajemmin (Sama, 33).

4.2 Opiskelijaterveydenhuollon rooli seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämässä

Kunnan perusterveydenhuollon tehtävänä on järjestää opiskeluterveydenhuollon palvelut ammatillisten oppilaitosten opiskelijoille. Palvelut tukevat seksuaalikasvatusta- seksuaalineuvontaa ja seksuaalisen häirinnän ehkäisyä. Yksi opiskelijaterveydenhuollon tehtävistä on opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin turvaaminen ja parantaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö.)

Opiskelijat saavat myös seksuaalineuvontaa opiskelijaterveydenhuollosta. Opiskelijaterveydenhuoltoon kuuluu myös laajempi seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleville tulisi tarjota kaksi määräaikaisterveystarkastusta, sekä tarpeen mukaan lisätarkastuksia. Nämä tarkastukset, yhdessä muiden terveydenhoitokäyntien kanssa, tarjoavat terveydenhoitajalle ja lääkärille mahdollisuuden yksilölliselle, kohdennetulle terveyden edistämislle, sisältäen myös seksuaaliterveyden edistämisen. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014, 49-51.)

4.3 Seksuaalisen häirinnän ehkäisy koulussa

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä on kielletty oppilaitoksissa tasa-arvolain nojalla. Kaikilla oppilaitoksilla on velvollisuus puuttua seksuaaliseen häirintään heti, kun häirintä on saatettu oppilaitoksen henkilökunnan tietoon. Toisen asteen oppilaitoksissa pätevät samat lait ja rikosnimikkeet, kuin muissakin ympäristöissä ja esimerkiksi opettajat ovat velvollisia ilmoittamaan havaitsemistaan seksuaalirikoksista poliisille (Tasa-arvovaltuutettu.)

Tasa-arvolaki (L 8.8.1986/609) velvoittaa koulutuksen järjestäjiä suunnitelmallisiin ja tavoitteellisiin toimiin sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisyssä. Tämä tulee huomioida myös oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelmassa, sekä tasa-arvoa edistävästä toimenpiteistä päätettäessä. Laissa tuodaan esille myös, ettei oppilaitos saa asettaa opiskelijavalinnoissa, opetusjärjestelyissä, opintosuoritusten arvioinnissa tai muussa toiminnassaan opiskelijaa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan.

Koulujen tasa-arvokasvatuksen ja seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyn ja tunnistamisen tueksi on viime vuosina kehitelty myös hyvää tukimateriaalia. Esimerkiksi 2014 perustettu ”Ei meidän koulussa”- sivusto sisältää tasa-arvovaltuutetun työstämää opetusmateriaalia seksuaalista

häirintää vastaan. Aineisto soveltuu yläkoulun-, lukioiden – ja ammattikoulujen oppitunneille ja se sisältää myös kyselylomakkeen, jonka avulla koulun henkilökunta voi kartoittaa seksuaalisen häirinnän ilmenemistä omassa ryhmässään tai koulussaan. (Tasa-arvovaltuutettu 2014a.) Lisäksi Tasa-arvoasiain neuvottelukunta ja sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikkö ovat rahoittaneet Tasa-arvo kasvatuksessa – opiskelupakettia, jonka yhtenä tavoitteena on puretua sukupuolistuneeseen syrjintään käytännön tasolla pääsääntöisesti peruskouluikäisten ja tätä nuorempien keskuudessa. (Tasa-arvoasian neuvottelukunta 2015.)

4.4 Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen OSAO:ssa

Oulun seudun ammattiopisto on sisällyttänyt tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman osaksi ohjauksen ja opiskeluhuollon suunnitelmaa. Lisäksi Oulun seudun ammattiopistossa on laadittu ”Asiallinen kohtelu opiskeluyhteisössä”- toimintamalli, kiusaamistilanteiden ehkäisymalli ja ope- tussuunnitelman yhteisessä osassa kuvataan myös turvallisen kouluympäristön elementtejä. Suunnitelmassa tuodaan myös esille seksuaalinen häirintä- ja ahdistelu ja siinä määritellään sukupuolisen häirinnän käsite, joka käsitteenä tässä yhteydessä sisältää myös seksuaalisen häirinnän. (OSAO, 2016b, 16-18, 35.) Ohjauksen ja opiskelijahuollon suunnitelmassa on kiteytetty asi- allista käytöstä opiskeluyhteisössä toteamalla, että ”emme suvaitse kiusaamista, sukupuolista häirintää eikä ahdistelua: ei oppilaitoksessa, työssäoppimispaikalla tai sosiaalisessa mediassa.” (OSAO. 2016b, 17.)

Oulun seudun ammattiopiston yksiköissä tehdään vuosittain 1. vuoden opiskelijoille tulokysely, 2.vuoden opiskelijoille olokysely- ja kolmannen vuoden opiskelijoille päättökyselyt. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyyn vastaavat aina toisen vuosikurssin oppilaat eri koulutusaloilta oloky- selyn yhteydessä. (Alaruikka, sähköposti, 17.11.2016.) OSAO:n tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskyselyyn kyselyyn sisältyy yksi kysymys seksuaalisen häirinnän ilmenemisestä Oulun seudun am- mattiopistossa. Seksuaalisen häirinnän kokemuksia kartoitetaan kysymällä ”Oletko kokenut suku- puolista häirintää tai ahdistelua oppilaitoksessasi?”. Vuonna 2016 sukupuolista häirintää kertoi kokeneensa 4,2% vastaajista. Vuonna 2015 vastaavaan kysymykseen myöntävästi vastanneita oli 2,6% vastaajajoukosta. (OSAO, 2016c.)

Lisäksi Oulun seudun ammattiopisto käyttää myös kahden vuoden välein saatavilla olevia THL:n kouluterveyskyselyn tuloksia ja terveyden- ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa -kyselyn tuloksia. Tuloksia hyödynnetään yksikkökohtaisesti erityisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden suunnittelussa ja omavalvonnassa. Tulokset auttavat myös näkemään, miten tasavertaisuus- ja yhdenvertaisuus toteutuu käytännön tasolla. (OSAO. 2016b, 36.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

5.1 Tarkoitus ja tavoite

Tutkimuksen tarkoitus on dokumentoida keräämäämme tutkimustietoa seksuaalisesta häirinnästä Oulun seudun ammattiopiston opiskelijoiden kokemana. Tutkimuksessa tullaan kuvailemaan, missä ja miten seksuaalista häirintää tapahtuu ja löytyykö opiskelijoiden taustatiedoista yleistettävää kohtaa, joka voisi altistaa seksuaaliselle häirinnälle. Tutkimuksessa tullaan tarkastelemaan myös keiden taholta opiskelijat kokevat seksuaalista häirintää ja selvittämään, kokevatko opintoaloillaan vähemmistösukupuolta edustavat opiskelijat muita opiskelijoita enemmän seksuaalista häirintää.

Tavoitteena on tuottaa konkreettista tutkimustietoa aiheesta Oulun seudun ammattiopiston ja muiden asiasta kiinnostuneiden tahojen hyödynnettäväksi. Tutkimustuloksien tavoitteina on auttaa ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn kehittämisessä sekä täydentää Oulun seudun ammattiopiston tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistyötä sekä yksikkökohtaisesti että paikkakuntakohtaisesti. Aiheesta on hyötyä suoraan Oulun seudun ammattioppilaitokselle, sekä oppilasluollolle. Myös muut tahot voivat käyttää tietoja ja suunnata ennaltaehkäiseviä kampanjoitansa juuri oikeisiin kohteisiin.

Huomattavaa on, että THL:n kouluterveyskyselyn ja Oulun seudun ammattiopiston saamat tutkimustulokset seksuaalisen häirinnän esiintyvyydestä poikkeavat toisistaan merkittävästi. THL:n kyselyssä tutkittiin kaikkia Pohjois-Pohjanmaalla ammattiin opiskelevia alle 21-vuotiaita, jotka suorittivat 1. ja 2. vuoden opintojaan. OSAO:n kysely oli kohdennettu 2. vuoden opiskelijoille ja se oli rajattu koskemaan perustutkintoa ammatillisena perustutkintona suorittaville. OSAO:n kyselyssä kysyttiin ainoastaan Oulun seudun ammattiopistossa tapahtuvaa sukupuolista häirintää ja ahdistelua, kun taas kouluterveyskyselyssä kartoitettiin paikkaa ja aikaa rajaamatta seksuaalisen häirinnän kokemuksia. Pyrimme tutkimuksellamme saamaan tarkemmin selitystä myös sille, mistä ero tulosten välillä voisi johtua.

Tutkimuksemme tuloksissa tullaan huomioimaan monessa yksikössä vallitseva epätasainen sukupuolijakauma. Huomioimme ennakkoon, että tulokset voivat esimerkiksi näyttää näennäisesti

pieniltä, mikäli jollain koulutusalaalla iso osa vähemmistösukupuolta edustavista joutuisi häirinnän kohteeksi. Tutkimuksessamme keräämme taustatietoja esimerkiksi vastaajien koulutusaloista, opiskeluyksiköistä, sekä sukupuolesta. Nämä tiedot ensiarvoisen tärkeitä, jotta pystymme tuottamaan riittävän tarkkoja tilastoja.

Koemme tärkeänä, että tätä aihetta tutkitaan. Jokainen tutkimukseen osallistuva opiskelija pysähtyi ainakin vastaamisensa ajaksi tämän aiheen äärelle ja tutkimuksen yhteydessä he saivat tutkimuksemme yhteydessä myös tietoa auttavista tahoista ja seksuaalisesta häirinnästä yleisesti. Tarkoituksemme on myös välittää vastaajille viestiä siitä, että he eivät ole mahdollisten kokemuksensa kanssa yksin ja näistä asioista on lupa puhua. Tutkimuksellamme pyrimme tilastoimaan mahdollisimman kattavasti tutkittavan ryhmän seksuaalisen häirinnän kokemuksia.

Oppimistavoitteenamme on lisätä tietämystämme nuorten seksuaalisuudesta, seksuaalisesta häirinnästä, sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Pitkän tähtäimen oppimistavoitteenamme on oppia ymmärtämään teini-ikäisenä tai nuorena aikuisena koetun seksuaalisen häirinnän vaikutukset seksuaali-identiteettiin, koska tähän asiaan tulemme todennäköisesti tulevana kättilöinä törmäämään vielä useasti.

5.2 Tutkimuskysymykset

Haluamme tutkimuksellamme saada vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Missä ja millaisissa tilanteissa seksuaalista häirintää tapahtuu Oulun seudun ammattiopilaitoksen opiskelijoiden mukaan?
2. Kuinka moni Oulun seudun ammattiopiston opiskelija on kokenut seksuaalista häirintää opiskeluidensa aikana?
3. Kuinka moni Oulun seudun ammattiopiston opiskelija on kokenut seksuaalista häirintää aiemmissa opinnoissa?
4. Onko iällä, sukupuolella, asumismuodolla, koulutusalaalla, seksuaalisella suuntautumisella, elämäntilanteella tai tutkimuksessa eritellyillä elämäntavoilla vaikutusta seksuaalisen häirinnän esiintyvyyteen?

5. Ovatko koulutuslallaan vähemmistösuupuolta edustavat opiskelijat muita opiskelijoita alttiimpia seksuaaliselle häirinnälle?

Kysymysasettelussa kiinnitimme huomiota erityisesti siihen, ettei nuorten molemminpuolista flirttailua ja hauskuutta sekoiteta seksuaaliseen häirintään. Tähän pyrimme tuomalla kyselyyn mukaan tietoa seksuaalisen häirinnän määrittelystä.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusmetodologia

Tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana oli Galileinen traditio, jonka pyrkimyksenä on selittää tai ennustaa ilmiötä (Keckman 2015). Taustalla oli looginen positivistinen tutkimusote, jossa tieto on peräisin suoraan aistihavainnoista (Hirsjärvi ym. 2014, 139).

Tutkimusstrategiana oli Survey-tutkimus, jonka pyrkimyksenä on kuvailla, vertailla tai selvittää ilmiötä. (Hirsjärvi ym. 2014, 134). Tämän tutkimustyyppin tavoitteena on koota tietoa suurehkosta määrästä kysely- tai haastattelumenetelmällä strukturoidussa muodossa. Survey- tutkimuksen lähtökohtana on etsiä vastauksia määriteltyjen ilmiöiden, ominaisuuksien tai tapahtumien yleisyyteen, esiintymiseen, vuorovaikutukseen tai jakautumisen. Otoksesta saadut tutkimustulokset voidaan analysoida eri menetelmillä ja ne pyritään yleistämään koko perusjoukkoon. Tutkimuskysymyksiä voidaan analysoida joko kvantitatiivisesti tai kvalitatiivisesti riippuen kysymys- ja haastattelumenetelmien valinnasta. (JYU 2014). Tässä opinnäytetyössä vastaukset analysoitiin kvantitatiivisella eli määrällisellä menetelmällä, kuten Survey- tutkimuksen lähtökohtana on (Jyväskylän yliopisto 2014).

Käsitteet ja johtopäätökset aiemmista tutkimuksista ovat keskeisessä asemassa kvantitatiivisessa tutkimuksessa (Hirsjärvi ym. 2014, 140). Käsitteiden ja lähikäsitteiden selventäminen oli tässä tutkimuksessa tärkeää väärin ymmärryksiä välttämiseksi. Esimerkiksi seksuaalinen häirintä ja sukupuoli häirintä tarkoittavat eri asioita, mutta arkikielessä termit usein sekoitetaan tai ei ymmärretä niiden oikeaa merkitystä. Johtopäätökset seksuaalisesta häirinnästä tehtiin olemassa olevan tutkimustiedon pohjalta, esimerkiksi THL:n terveystutkimuksen tuloksista.

Hypoteeseja käytetään myös yleisesti kvantitatiivisessa tutkimuksessa (Hirsjärvi ym. 2014, 158). Tässä tutkimuksessa ei asetettu tutkimusongelmalle hypoteesia, ainoastaan tulosten vertailulle. Hypoteesina ajateltiin, että seksuaalista häirintää esiintyy määrällisesti enemmän ammattiopiston yksiköissä, joissa on tasavertainen sukupuolijakauma verrattuna esimerkiksi naisvaltaiseen yksik-

köön. Toisaalta huomioimme, että koulun ympäristössä olevat virastot, työmaat, vastaanottokeskukset ym. voivat tuoda yllättäviä tuloksia, vastoin ennako-odotuksia. Hypoteesinamme oli myös saatavilla olevan tiedon, sekä THL:n kouluterveyskyselyn ja OSAO:n sisäisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskyselyn tuloksia mukaillen, että tutkimusjoukossa seksuaalisen häirinnän kokemukset sijoittuvat suurimmalta osalta oppilaitoksen ulkopuolisiin kokemuksiin ja eniten häirintää kokevat naissukupuolen edustajat.

Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset esitetään aina numeraalisesti, graafisesti ja sanallisesti. Tuloksien ei tule jäädä vain numeroiksi, vaan tutkija esittää tulokset ja niiden merkitykset myös tutkimusongelmien kannalta. Tulokset tulee tulkita ja tutkija tekee niistä johtopäätöksiä. Olennaiset numerot avataan sanallisessa analyysissä. (Vilka 2007, 147-148) Tutkimuksessa yksittäisten vastausten perusteella saatu tieto yleistettiin koskemaan koko Oulun ammattiopiston tilannetta. Kysely tehtiin kokonaisotannalla. Kokonaisotanta suurelle joukolle tukee induktiivisten johtopäätösten asettamista. (Keckman 2015)

6.2 Menetelmä

Tutkimus suoritettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena sähköisellä Webropol-ohjelmalla. Webropol on 2002 vuonna julkaistu kysely- ja analysointisovellus. Se ei vaadi erillisten ohjelmien asentamista koneille. Webropolin käyttö onnistuu nettiselaimen välityksellä omilla tunnuksilla. (Webropol 2017.) Käyttöön vaadittava lisenssi meillä oli Oulun ammattikorkeakoulun puolesta.

Kyselylomake (LIITE 3) koostui strukturoiduista monivalintakysymyksistä. Sähköinen kyselylomake sisälsi 29 kysymystä, joista osa oli aiempaa kysymystä koskevia tarkentavia hyppykysymyksiä ja 9 taustatietokysymyksiä. Vastajat pääsivät vastaamaan kyselyyn yhteisen vastauslinkin kautta anonymisti. Aineiston suuruuden vuoksi päädyimme rajaamaan avoimet analysoitavat kysymykset tutkimuksestamme pois. Kyselyn lopussa oli avoin kentän vastaajien palautteille kyselyä koskien.

Vastauksista kokosimme Webropol-ohjelman avulla tilastoja ja taulukkoja, joita opinnäytetyös-

sämme on analysoitu kvantitatiivisesti. Tutkimukseen osallistuvia ja yhteistyötahojamme on informoitu, että valmis opinnäytetyömme tulee luettavaksi ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden ja julkaisujen sähköiseen Theseus-arkistoon. Opinnäytetyömme tutkimustuloksia käytämme pohjana myös kättilötyön kehittämistyössämme.

6.3 Tutkimuskyselyn rakenne ja laadinta

Kyselylomakkeemme laadittiin syksyllä 2016 ja se (LIITE 3) muodostui yhteensä 29 monivalintakysymyksestä, sekä avoimesta palautekentästä. Taustatiedoissa vastaajat määrittivät ikänsä, sukupuolen, asumismuodon, koulutusalan, opiskeluvuoden, seksuaalisen suuntautumisen, elämäntilanteen sekä muutaman elintavan. Näiden avulla pystyimme tutkimaan erilaisia yhteyksiä seksuaalisen häirinnän kokemisen ja taustatietojen välillä ja selvittää seksuaaliselle häirinnälle altistavia tekijöitä. Yksikkö- ja koulutusalatiedot olivat tärkeitä, jotta saimme selville missä häirintää oli koettu ja olivatko koulutuslallaan vähemmistösukupuolta edustavat opiskelijat muita opiskelijoita alttiimpia seksuaaliselle häirinnälle. Ennaltaehkäisevien toimien kohdentamiseksi nämä asiat ovat myös ensiarvoisen tärkeitä.

Taustatietojen jälkeen tutkimuksessa kysytään ensimmäiseksi, onko vastaaja kokenut seksuaalista häirintää aiemmissa kouluissa. Mikäli tähän vastattiin myöntävästi, tuli vastaajalle kaksi tarkentavaa kysymystä, joilla kartoitettiin, kenen taholta häirintää koettiin ja millaista häirintää oli ollut. Kaikilta vastaajilta kysyttiin myös ovatko he kokeneet seksuaalista häirintää tämän hetkessä koulutuksessaan OSAO:ssa. Tähän myöntävästi vastanneille tuli kolme tarkentavaa kysymystä. Kysymyksissä tarkennettiin tiloja, joissa häirintää oli tapahtunut, sekä kartoitettiin, kenen taholta häirintää oli koettu ja millaista häirintää oli ollut. Kaikilta kysyttiin myös, ovatko he kokeneet vapaaajalla seksuaalista häirintää ja myöntävästi vastanneille tuli 3 tarkentavaa kysymystä tiloista, häiritsejästä ja seksuaalisen häirinnän luonteesta.

Tutkimuksessamme on vältetty heteronormatiivisia oletuksia ja huomioitu seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuus seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman suosituksen mukaisesti. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014, 33.) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ovat aiempien tutkimusten valossa hyvin alttiita seksuaaliselle häirinnälle ja meille tutkijoille oli erityisen tärkeää, että tämä ryhmä huomioitiin tutkimuksessamme. Tällä tavoin omalta osaltamme

myös voimme olla mukana normalisoimassa sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta ja laajemmassa mittakaavassa vähentämässä yksilön syrjintää ihmisen seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyen. Tämä tukee tutkimuksemme tavoitteita ja tarkoituksia luontevasti.

Ikäjaottelua vastausvaihtoehdoissamme ohjasi Suomen lait. Halusimme tietää, kuinka moni alle 16-vuotias oli kokenut seksuaalista häirintää, sillä laissa on määritelty alle 16-vuotiaille erityinen suojaikäraja. Lastensuojelulaki puolestaan pitää kaikkia alle 18-vuotiaita lapsina ja heihin sovelletaan tarvittaessa lastensuojelulaissa määriteltyjä toimenpiteitä. Täysi-ikäiset alle 21-vuotiaat ovat puolestaan lastensuojelulain mukaan nuoria. Vastaajista 21-vuotiaat ja tätä vanhemmat jaoimme vielä kahteen ryhmään, nuoriin aikuisiin ja aikuisiin.

THL:n 2013 kouluterveyskyselyn tuloksessa ammattiopiston opiskelijoista 46% oli kokenut seksuaalista häirintää joskus tai toistuvasti ja OSAO:n omassa kyselyssä vastaava luku oli hyvin pieni. Tätä ristiriitaa pohtiessamme mietimme, olisiko seksuaalinen häirintä voinut tapahtua jo aiemmin ennen OSAO:n siirtymistä tai muualla. Jotta saisimme mahdollisimman monipuolisen, kattavan ja totuudenmukaisen kuvan tämän hetkisestä tilanteesta, erottelimme erillisiksi kysymyksiksi OSAO:ssa koetun häirinnän, aiemmissa kouluissa koetun häirinnän, sekä vapaa-ajalla koetun häirinnän.

Opinnäytetyötä suunnitellessamme olimme myös yhteydessä myös kolmannen sektorin toimijoihin. Tyttöjen Talolta tuli toive saada tietoa siitä, kokevatko nuoret seksuaalista häirintää erityisesti kauppakeskuksissa. Tämä sisällytettiin vastausvaihtoehtoihin kohtaan ”Missä olet kokenut seksuaalista häirintää vapaa-ajallasi?” Tämä tuki hyvin myös tutkimuksemme tavoitteita ja lisää sen hyödynnettävyyttä muiden toimijoiden kesken.

Tutkimuskysymystemme (LIITE 3) lomassa ja saatekirjeessämme toimme vastaajille myös faktatietoa seksuaalisen häirinnän määritelmästä, sukupuolen moninaisuudesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta. Halusimme, että vastaajat ymmärtävät termit ja voivat valita itsellensä parhaimman vaihtoehdon. Seksuaaliselle suuntautumiselle muotoilimme vaihtoehdot perustuen Seta:n (2017) seksuaalisen suuntautumisen määrittelyihin.

Huomioimme sen mahdollisuuden, että joku vastaajista haluaa antaa avoimia vastauksia kysytyihin kysymyksiin palauteosiossa. Avoimien vastauksien puuttumista pyrimme kompensoimaan miettimällä mahdollisimman kattavat vastausvaihtoehdot ja hakemaan niihin näkemystä myös

testikyselyn avulla, sekä lisäämällä ”joku muu”-vastausvaihtoehtoihin. Kyselylomakkeessa ja saattekirjeessä toimme myös selkeästi esille, etteivät mahdolliset nimien ilmiannot, avunpyynnöt tai vastaavat välity eteenpäin, vaan ne asiat tulee saattaa OSAO:n henkilökunnan tietoon muita reittejä pitkin. Kyselyn lopuksi aukesi kiitos-sivu, jolla tuotiin esille tahoja, joiden puoleen voi kääntyä, jos tarvitsee apua, tukea tai neuvoja kokemaansa seksuaalisen häirintään tai ahdisteluun.

Ennen kyselyn lähettämistä opiskelijoille testasimme sitä yhdellä ammattikorkeakoulun kättilöryhmällä, opponoijillamme, sekä ohjaavilla opettajillamme. Pyysimme kommentteja ohjaavilta opettajilta, sekä ammattiopiston yhteistyötaholta. Tavoitteemme oli löytää testikyselyn avulla mahdolliset kehittämiskohteet kyselyssämme, jotta palautteen avulla onnistuisimme muokkaamaan kyselyämme paremmin tutkimustamme ja vastaajia palvelevaksi. Kyselyymme vastasi esitestausvaiheessa 25 henkilöä. Testikyselyn aikana ja sen jälkeen teimme vielä muutoksia kyselyn tekniseen puoleen. Aluksi lähetimme testikyselyn yksilöllisen vastauslinkin kättilöopiskelijoiden ryhmäsähköpostiin, jolla tavoitimme koko testivastausryhmän. Ajatuksena meillä oli laittaa myös OSAO:n ryhmien yleinen sähköpostiosoite, jonka kautta vastaus onnistuisi. Tämä kuitenkin osoittautui virheelliseksi toimintatavaksi, sillä ensimmäisen vastaajan jälkeen linkki sulkeutui ja muut eivät voineet enää vastata kyselyyn. Tässä kohtaa ymmärsimme, että linkin tulee olla avoin, johon voidaan vastata niin monta kertaa kuin on tarvetta. Hyppykysymyksissä oli virheellisiä koodauksia, joten vastaajat eivät päässeet etenemään halutulla tavalla kysymyslomakkeella. Testivastajien kommentit teknisestä toteutuksesta olivat kyselyn onnistumisen kannalta keskeisessä asemassa, eikä kyselylomakkeeseen jäänyt vastauksien keruuta hankaloittavia ongelmia. Kysymysten asetteluun emme saaneet muutosehdotuksia, muutamia sanamuotoja vaihdoimme omasta aloitteesta. Saimme pääsääntöisesti hyvää palautetta ja kiitosta kyselyn selkeydestä.

6.4 Tutkittavien valinta

Oulun seudun ammattiopisto (OSA) koostuu kymmenestä yksiköstä Pohjois -Pohjanmaan alueella. Yksiköissä voi opiskella ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja sekä erikoisammattitutkintoja. OSAO:ssa järjestetään myös oppisopimuskoulutusta sekä täydennys- ja lyhytkoulutuksia, opiskelijoiden kokonaismäärä on noin 11000, joista noin puolet opiskelevat nuorisopuolella ja

toinen puolisko aikuispuolella. (OSAO. 2016a.) Teimme kokonaistutkimuksen, emme siis käyttäneet otantamenetelmiä. Kysely lähetettiin kaikille Oulun seudun ammattiopistossa ammatillista perustutkintoa opiskeleville, pois lukien aikuiskoulutuksen opiskelijat. Tutkimuksen perusjoukko muodostui 5391 opiskelijasta. (Vilka 2007, 77–78.) Aikuiskoulutuksessa olevat opiskelijat ovat yleensä lyhytaikaisissa opinnoissa tai lisäkoulutuksissa sekä oppiminen tapahtuu pääosin työpaikoilla, joten katsoimme heidän olevan liian erilainen opiskelijaryhmä tutkimukseemme. Aikuiskoulutuksessa opiskelevat on rajattu pois myös aiemmista aihetta käsittelevistä tutkimuksista.

Saimme tutkimusluvan Oulun seudun ammattiopistosta syksyllä 2016. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Vastaamalla kyselyyn, katsoimme opiskelijan antaneen suostumuksensa anonymina meille palautuvan kyselyn tutkimuskäyttöön.

6.5 Aineiston keruu ja analysointi

Tutkimus toteutettiin syyslukukauden lopulla 2016 Oulun seudun ammattiopiston opiskelijoille. Tutkimuskysely lähetettiin yhteyshenkilöme avulla Wilma- opiskelijahallinto-ohjelmalla tutkittavien sähköposteihin 14.12.2016 ja vastausaika päättyi 22.1.2017. Opiskelijoiden joululoma sijoitui vastausajan sisälle, joten vastausaika muodostui pitkäksi. Oulun seudun ammattiopiston yhteyshenkilö lähetti saatekirjeemme (LIITE 1), sekä linkin tutkimuslomakkeeseemme (LIITE 3) 5391 opiskelijan sähköpostiin oppilaitoksen hallinto-ohjelma Wilman kautta. Tammikuussa 2017 lähetettiin vielä muistutusviesti (LIITE 2) opiskelijoille samaa kautta. Tämä lisäsi vastauksia 39%.

Analysointi tehtiin hyödyntäen Webropol-ohjelman tilastointiominaisuuksia, sekä vertailemalla tilastoja ja keskiarvoja, jotta löydämme olennaiset tutkimustulokset. Tavoitteenamme oli löytää yleistettäviä johtopäätöksiä aineistosta. Aluksi yleisessä aineiston tarkastelussa teemoitimme aiheita eri näkökulmiin esimerkiksi paikan, sukupuolen ja päihteiden käytön suhteen. Tällä pyrimme löytämään yleiskuvaa aineistosta ja havaita mahdolliset poikkeamat. Poikkeavuuksien kohdalla tiivistimme aina valittua tutkimuslinjaa, löytääksemme olennaisen. Kuitenkin raportoinnissa karsimme yksikkö- ja alakohtaisia analysointeja silloin, kun se olisi mielestämme heikentänyt merkittävästi kyselyn yksilösuoja. Jätimme käsittelemättä myös yksittäisten vastausten antamat tulokset, tätä tapahtui erityisesti muun sukupuolisten kohdalla. Tutkimustuloksen saatuaamme vertai-

limme sen merkittävyyttä koko perusjoukkoon ja yleiseen oletukseen. Esimerkiksi tutkimustuloksena oli, ettei OSAO:ssa tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään ei liity alkoholi. Oletamme kuitenkin, etteivät opiskelijat käytä alkoholia kouluaikana, joten tämän tyyppisiä tutkimustuloksia emme ole huomioineet analyysissä lainakaan.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Vastaajien taustatiedot

Tutkimukseen vastasi yhteensä 789 opiskelijaa, jotka edustavat 14,6 prosenttia tutkittavasta joukosta. Vastaajien sukupuolijakauma ei ollut tasapainoinen. Naiset vastasivat kyselyyn huomattavasti miehiä aktiivisemmin. Naisia vastaajista oli 483, miehiä 288 ja muunsukupuolisia 15 henkilöä. Eniten vastauksia saatiin ensimmäisen vuoden opiskelijoilta ja vähiten vastauksia tuli opintojen loppuvaiheessa olevilta opiskelijoilta. Ensimmäisen vuoden opiskelijoita oli 46% vastaajista, toisen vuoden opiskelijoiden osuus oli 34% ja kolmannen vuoden opiskelijoita oli vastaajista 18%. Loput vastaajat olivat myöhempien vuosien opiskelijoita.

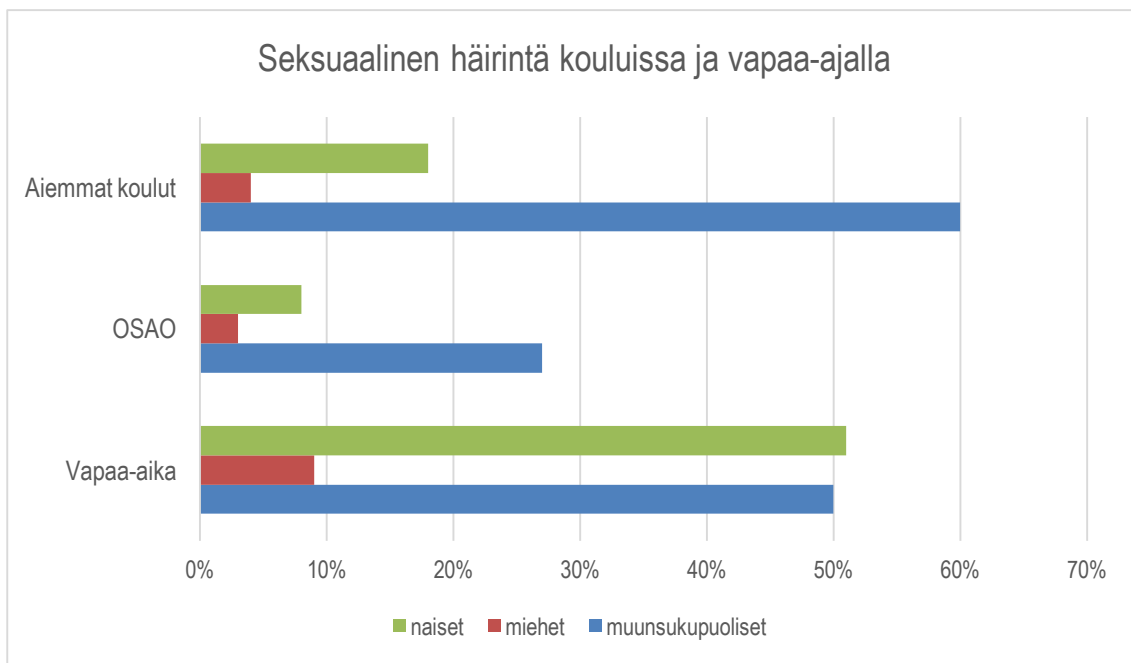
Vastaajista 58% oli 16-17-vuotiaita ja 18-20-vuotiaita oli lähes kolmasosa. Alle 16-vuotiaita oli vastaajissa vain alle 2 %. Lähes kaikkien vastaajien synnyinmaa oli Suomi. Kyselyyn vastanneista yli puolet ilmoittivat asuvansa vanhempiansa kanssa, 14% asui yksin ja muut avio- tai avopuolison kanssa, kimppekämpässä tai asuntolassa. Vastaajista suurin osa ei ollut vastaushetkellä pysyvässä seurustelusuhteessa. Seurustelusuhteessa kertoi olevansa 30% vastaajista ja samassa taloudessa kumppaninsa kanssa asui 10% vastaajista. Vastaajat määrittelivät seksuaaliseksi suuntautumisekseen heteroseksuaalisuuden lähes 90% vastauksista. Biseksuaaliksi itsensä määritteli 6 % vastaajista ja loput vastasivat olevansa homoseksuaaleja tai kuuluvansa johonkin muuhun kategoriaan.

Kolmasosa vastaajista (33%) ilmoitti, ettei käytä lainkaan tupakkaa tai muita päihteitä. Yli puolet vastaajista ilmoitti käyttävänsä satunnaisesti alkoholia ja vajaa 8% säännöllisesti. Satunnaisia tupakoitsijoita vastaajissa oli 21% ja säännöllisesti polttavia 24%. Lailla kiellettyjen huumausainesten käyttäjiä satunnaisesti tai säännöllisesti vastaajissa oli noin 7%.

Oulun seudun ammattiopiston opiskelijoista lähes 40% oli kokenut joko kouluissa tai vapaa-aikanaan seksuaalista häirintää. Oulun seudun ammattioppilaitoksen opiskelijoiden mukaan seksuaalista häirintää oli tapahtunut aiemmissa kouluissa (14%), OSAO:ssa (6%) sekä vapaa-aikana (36%) eli kaikissa kysytyissä paikoissa. Noin 3% vastaajista oli kokenut häirintää jokaisella kysytyllä osa-alueella.

7.2 Seksuaalisen häirinnän kokemukset koulussa

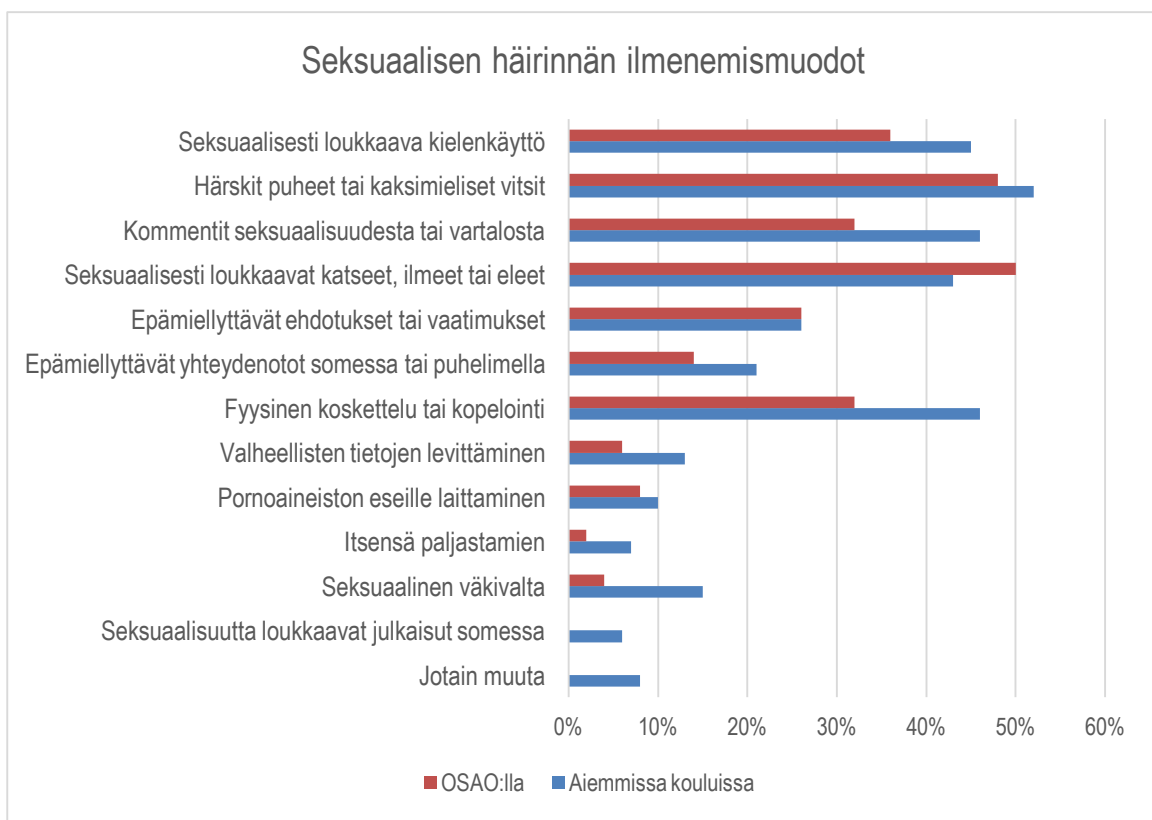
OSAO:n jokaisessa koulutusyksikössä oli koettu seksuaalista häirintää kouluaikana. Opiskelijoista 6% koki seksuaalista häirintää kouluaikana ja häirityistä lähes puolet olivat 16-17 vuotiaita, ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Häirityistä naisia oli yli 70%, miehiä 20% ja muunsukupuolisia 8%. Heteroseksuaalien ja homo-, bi-seksuaalien sekä muihin kategorioihin kuuluvien opiskelijoista koki 12% seksuaalista häirintää OSAO:ssa. Tulosten mukaan opiskelijat olivat kokeneet seksuaalista häirintää tämän hetkisten opintojensa aikana OSAO:ssa huomattavasti vähemmän, kuin aiemmissa opinnoissaan. Aiemmissa kouluissa häirintää oli kokenut 14% vastaajista ja OSAO:ssa 6% koki häirintää. Eniten häirintää tapahtui opiskelijoiden vapaa-aikana, jolloin 36% opiskelijoista tuli häirityksi. OSAO:ssa seksuaalista häirintää kokeneista yli 60% kokivat myös vapaa-ajalla seksuaalista häirintää. Naiset ja muunsukupuoliset tulivat huomattavasti useammin häirityiksi verrattuna miehiin. Vähemmistösukupuolta ryhmässään edustavat opiskelijat eivät tutkimuksemme mukaan altistuneet tavallista runsaammin seksuaaliselle häirinnälle. Naisvaltaisilla aloilla kuten sosiaali- ja terveysalan sekä kauneusalan koulutusyksiköissä koettiin eniten häirintää kouluaikana.

KAAVIO 2. OSAO:n opiskelijoiden seksuaalisen häirinnän kokemukset sukupuolen mukaan jaoteltuna.

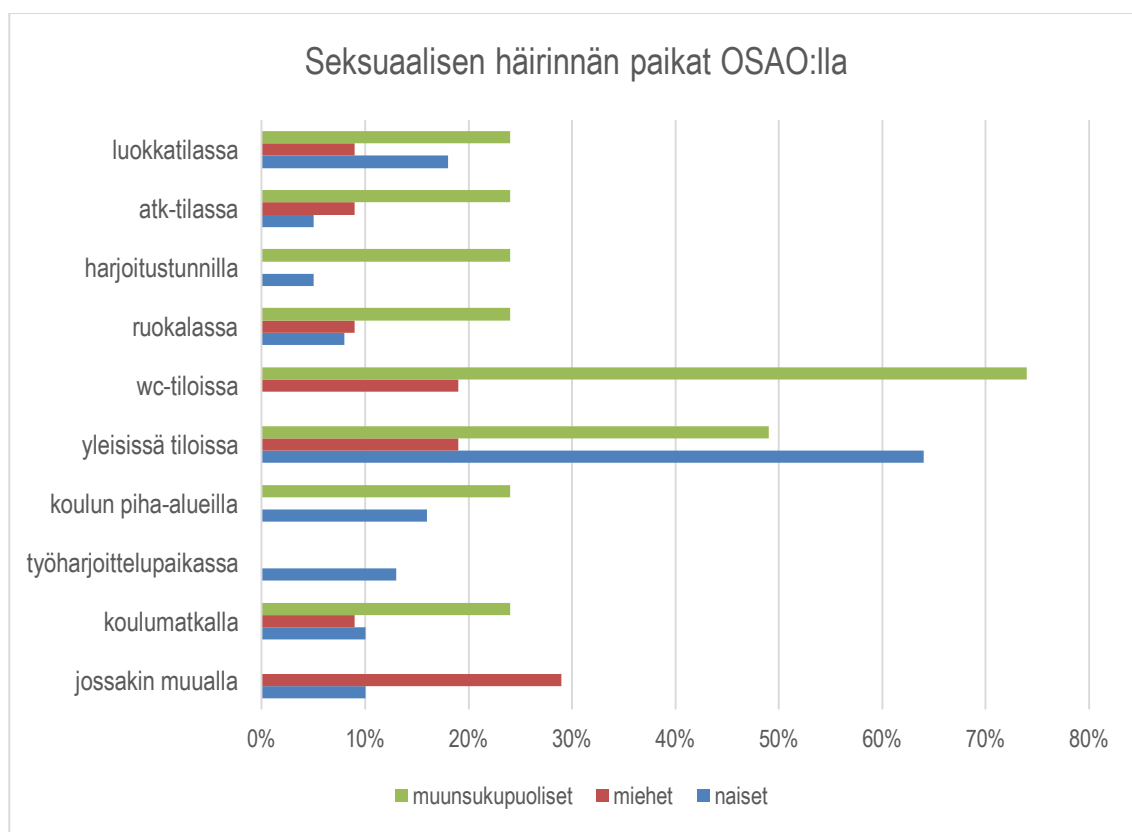
Aiemmissa kouluissa miehistä seksuaalista häirintää oli kokenut 4%. Tässä ei juuri tullut muutosta, sillä myös OSAO:ssa häirintää koki prosentuaalisesti miltei saman verran miehiä. Muunsukupuoliset olivat kokeneet runsaasti seksuaalista häirintää aiemmissa kouluissaan. OSAO:ssa muunsukupuolisten häirinnän kokemukset puolittuivat, mutta he kokivat myös OSAO:ssa huomattavasti enemmän häirintää, kuin naiseksi tai mieheksi itsensä määritelleet vastaajat.

Samat henkilöt olivat kokeneet useita erilaisia seksuaalisen häirinnän ilmenemismuotoja OSAO:ssa. Yleisin häirintätapa OSAO:ssa oli seksuaalisesti loukkaavat katseet, ilmeet ja eleet. Häiritystä melkein puolet tuli häirityksi härskeillä puheilla tai kaksimielisillä vitseillä. Yleistä oli myös seksuaalisesti loukkaava kielenkäyttö sekä epämiellyttävät kommentit tai kysymykset seksuaalisuudesta tai vartalosta. Melkein kolmannes häirintää kokeneista ilmoittivat OSAO:ssa tapahtuneen seksuaalisen häirinnän olleen fyysistä koskettelua tai kopelointia, jonkin verran esiintyi myös vaatteiden repimistä ja kurkistelua vaatteiden sisään. Sosiaalisen median ja puhelimen välityksellä yksityisesti seksuaalisesti loukkaavia yhteydenottoja koki 14% OSAO:lla häirintää kokeneista vastaajista, joka on vähemmän kuin aiemmissa kouluissa, jossa loukkaavia yhteydenottoja tuli 21 prosentille häirintää kokeneista.

KAAVIO 3. Seksuaalisen häirinnän ilmenemismuodot OSAO:lla ja aiemmissa kouluissa.

OSAO:n häirintätapauksista 55% tapahtui koulun yleisissä tiloissa, kuten auloissa, oleskelutiloissa ja kirjastoissa. Seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuneista naisopiskelijoista jopa 64% ilmoitti häirinnän tapahtuneen yleisissä tiloissa. Kaikista muunsukupuolisista 20% ilmoitti kokeneensa seksuaalista häirintää wc-tiloissa. Kaikista muunsukupuolisten kokemista häirintätapauksista 74% tapahtui wc-tiloissa. Miesten seksuaalinen häirintä ilmeni 19% tapauksista wc-tiloissa. Sen sijaan naiset eivät kokeneet häirintää WC-tiloissa.

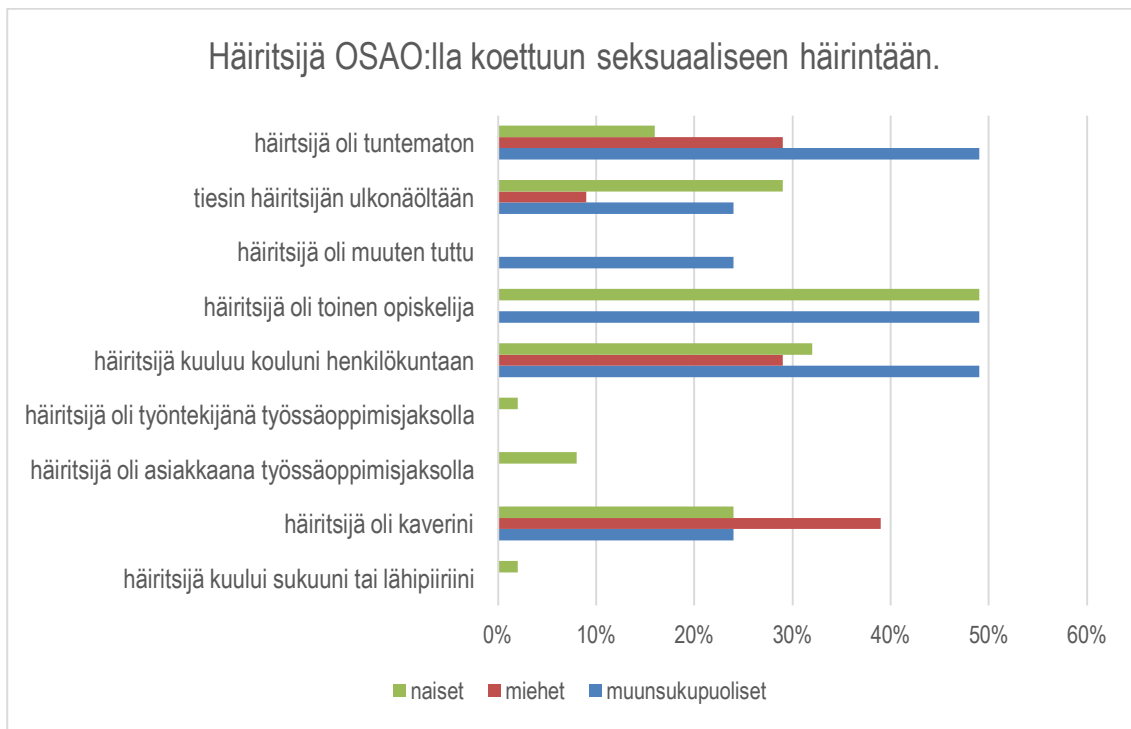

KAAVIO 4. Seksuaalisen häirinnän ilmenemiskaikat OSAO:lla sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Vajaa kymmenes häirintäkokemuksista koettiin työssäoppimisjaksolla. Miehet ja muunsukupuoliset eivät kokeneet seksuaalista häirintää työssäoppimisjaksoilla, vaan kaikki häirityt olivat naisia. Seksuaalista häirintää kokeneista naisista 10% koki seksuaalista häirintää työharjoittelupaikoissa ja häiritsijöinä tällöin oli joko työharjoittelupaikan työntekijä tai asiakas. Työharjoittelupaikat jakautuivat eri alojen kesken, eikä vastauksissa korostunut mikään tietty koulutusala tai yksikkö.

Miesten seksuaalisen häirinnän kokemuksissa jossakin muualla vastaus korostui, melkein kolmannes häirityistä miehistä ilmoitti tämän häirintäpaikaksi. Luokkatiloissa seksuaalista häirintää koki 18% häirityistä, tässäkin naisten häirintä oli yleisempää kuin miesten. Koulun muissa tiloissa, piha-alueilla ja koulumatkoilla koettiin myös satunnaisesti häirintää.

Suuressa osassa häirintätapauksista OSAO:lla häiritsijä oli tuntematon tai häiritsijä tiedettiin ulkonäöltään. Toinen opiskelija ilmoitettiin häiritsijäksi 39% tapauksissa ja 33% tapauksista häiritsijä oli koulun henkilökuntaan kuuluva OSAO:lla. Myös kaveri koettiin häiritsijänä 16% häirintätapauksista.

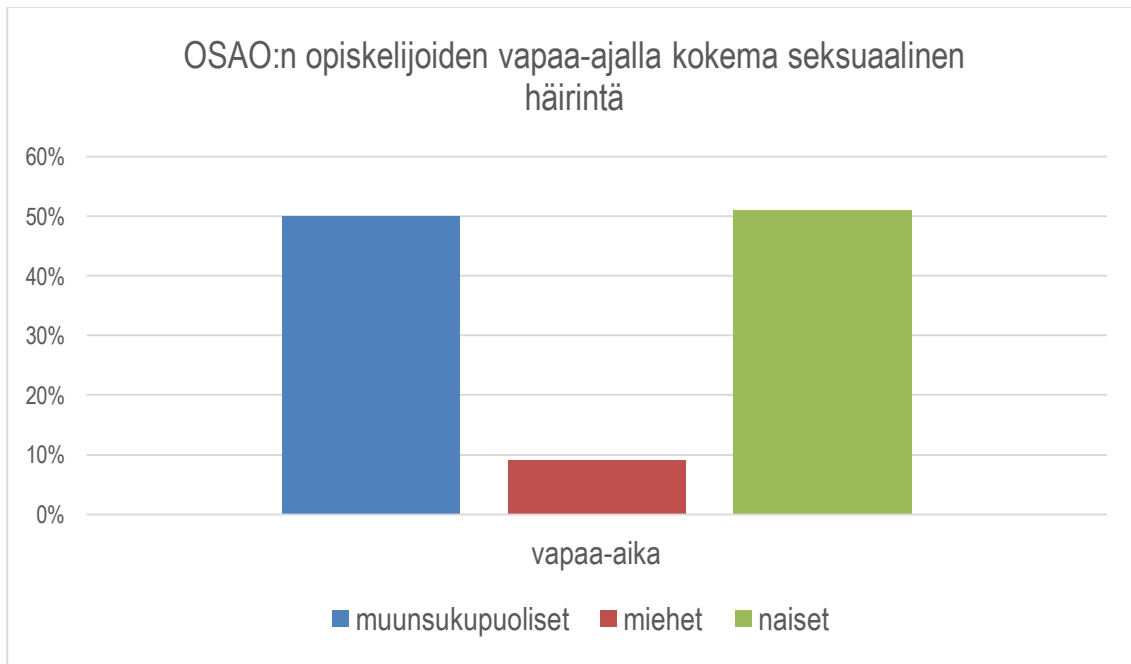

KAAVIO 5. OSAO:ssa koetun seksuaalisen häirinnän kokemukset häiritsijästä sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Tyypillisesti naisiin kohdistuneessa seksuaalisessa häirinnässä häiritsijänä oli toinen opiskelija, mutta kolmanneksessa vastauksissa nousi häiritsijäksi koulun henkilökuntaan kuuluva. Miesten kokemassa häirinnässä oli tyypillistä, että häiritsijä oli kaveri ja häirintätapoina olivat yleisimmin härskit puheet tai pornoaineiston esille laittaminen. Miesten kokemissa häirintä tapauksissa 29% tapauksista häiritsijä oli ollut koulun henkilökuntaan kuuluva.

7.3 Seksuaalinen häirintä vapaa-ajalla

Seksuaalinen häirintä vapaa-ajalla oli selkeästi yleisempää kuin koulussa. OSAO:n opiskelijoista naiset ja muunsukupuoliset kokivat häirintää vapaa-ajalla merkittävästi miehiä enemmän, naisista yli puolet tulivat vapaa-aikanaan häirityiksi. Lähes kaikki häirityt olivat syntyneet Suomessa.

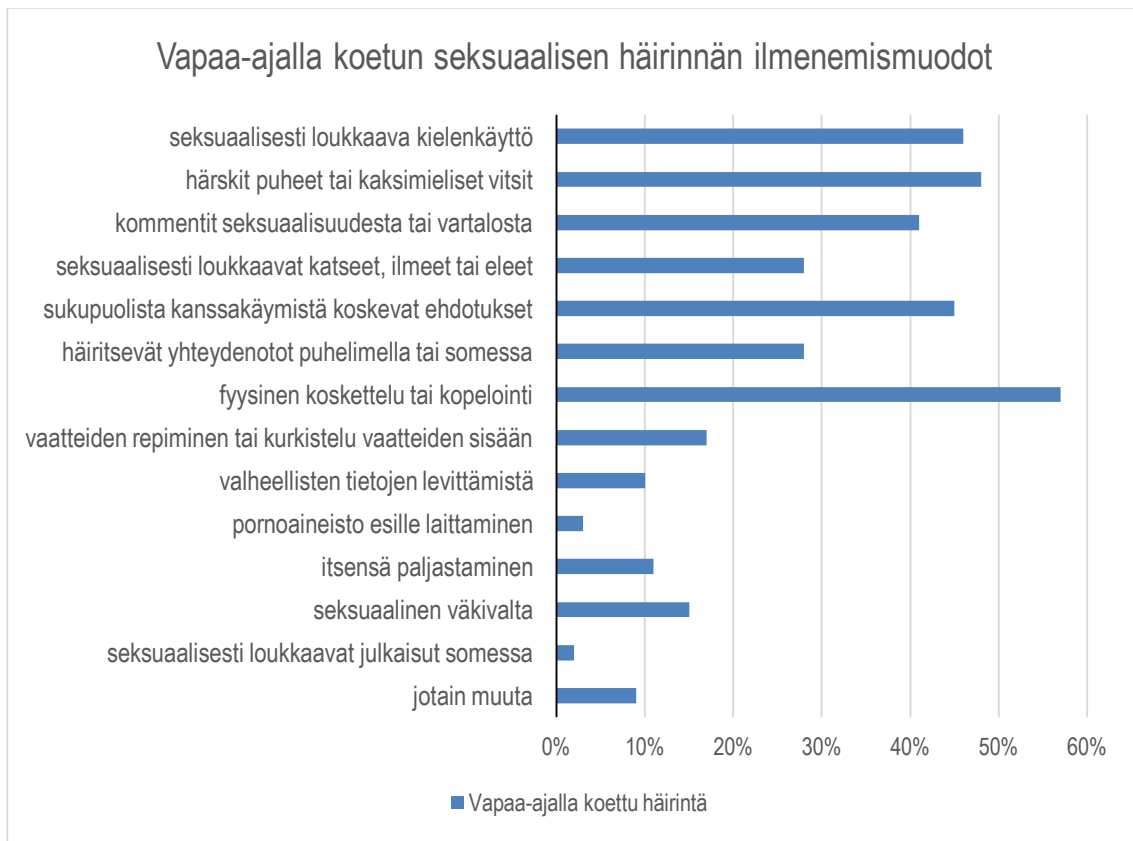

KAAVIO 6. Kysymys 17. Oletko kokenut seksuaalista häirintää **vapaa-ajallasi**? Seksuaalisen häirinnän kokemukset vapaa-ajalla sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Seksuaaliselta suuntautumiseltaan suurin osa häirityistä oli heteroseksuaaleja, biseksuaaleja oli 11%, homoseksuaaleja 3% ja muita 6%. Lähes puolet vapaa-ajalla seksuaalista häirintää kokeneista vastaushetkellä 16-17-vuotiaita ja puolet häirityistä oli seurustelu- tai parisuhteessa. Vapaa-ajalla häirityistä 42% asui vanhempiansa luona ja 19% yksin, muuten asumismuodot olivat avo- tai avio puolison kanssa, kimppekämpässä, asuntolassa tai muualla.

Tyypillisesti häirintä oli vapaa-ajalla seksuaalisesti loukkaavia kommentteja ja kielenkäyttöä, ehdotuksia sekä härskejä puheita. Häirintää vapaa-ajalla kokeneista yli puolet olivat joutuneet fyysisen koskettelun tai kopeloinnin uhreiksi ja 15% kokemuksista oli seksuaalista väkivaltaa. Tämä tarkoittaa, että viidennes kaikista tutkimukseemme vastanneista oli joutunut fyysisen seksuaali-

sen ahdistelun tai seksuaalisen väkivallan uhriksi. Kontinkankaan yksikön opiskelijat kokivat selkeästi enemmän fyysistä ahdistelua ja seksuaalista väkivaltaa vapaa-ajallaan verrattaessa muissa yksiköissä opiskeleviin. Jopa 35% fyysisen ahdistelun tai seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneista opiskeli Kontinkankaan yksikössä, jossa koulutetaan sosiaali- ja terveysalan osaajia.

KAAVIO 7. Kysymys 20. Millaista häirintä oli vapaa-aikanasi? Seksuaalista häirintää vapaa-aikana kokeneiden ilmoittamat häirintätavat.

Tulosten mukaan häiritsijä oli useimmiten tuntematon, kolmannes tiesi häiritsijän ulkonäöltään tai hän oli jotenkin tuttu ja 15% tapauksissa häiritsijä oli kaveri. Oulun seudun ammattiopiston opiskelijoiden mukaan vapaa-ajalla häirintä tapahtui pääsääntöisesti kaupungilla tai muissa erittelemättömissä paikoissa. Kotona, harrastuksissa tai nuorisotiloissa seksuaalista häirintää tapahtui kussakin 5% tapauksista, muissa vapaa-ajantiloissa häirintätapauksista oli 20%. Fyysistä ahdis-

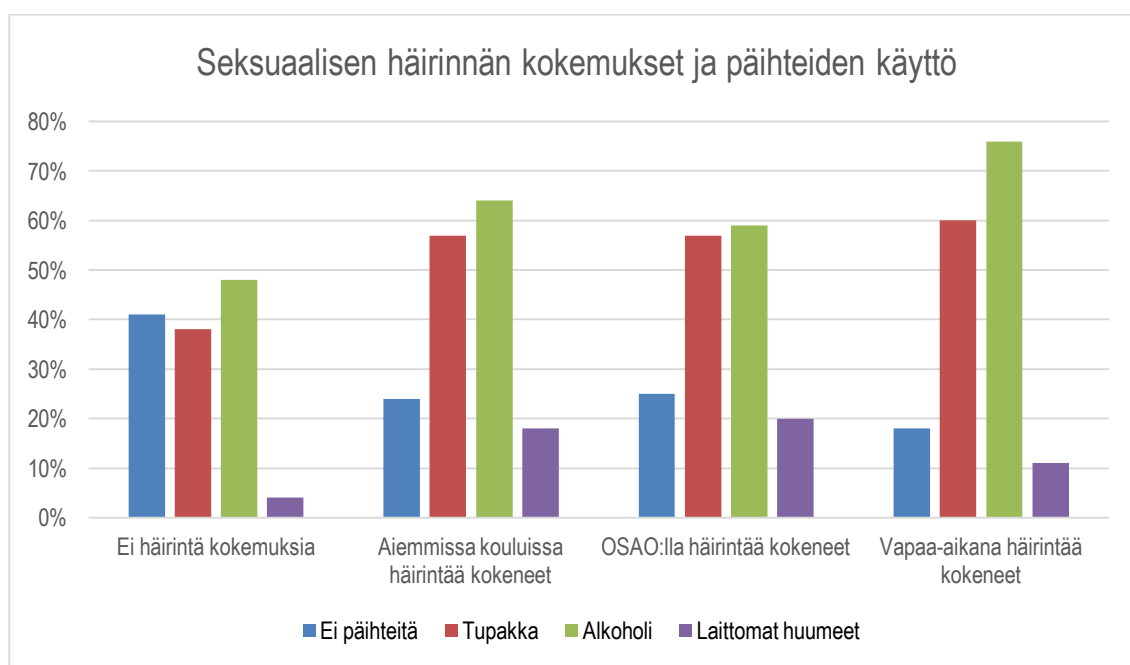

telua tai seksuaalista väkivaltaa kokeneista 62% ilmoitti kokeneensa häirintää tai seksuaalista väkivaltaa kaupungilla, 35% kavereiden tai muiden luona ja 22 % ostoskeskuksessa. Häirintää oli tapahtunut runsaasti myös vapaa-ajantiloissa ja muissa erittelemättömissä paikoissa.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuneet seksuaalisesti loukkaavien julkaisujen levittämiset olivat vapaa-aikana yksittäistapauksia. Kuitenkin sosiaalisella medially oli osuutta seksuaaliseen häirintään sillä, loukkaavaksi koettuja seksuaalisesti virittäytyneitä yhteydenottoja sosiaalisessa mediassa tai puhelimella oli tullut melkein kolmannekselle vastaajista.

7.4 Taustatietojen vaikutus seksuaaliseen häirintään

Päihteettömät OSAO:n opiskelijat altistuivat vähiten seksuaaliselle häirinnälle. Ryhmässä, jossa ei koettu lainkaan seksuaalista häirintää, päihteettömiä oli 41%. Päihteettömistä vastaajista 5 % oli kokenut seksuaalista häirintää nykyisessä koulutuksessaan OSAO:lla, aiemmissa kouluissa häirintää oli kokenut 10 % ja vapaa-ajallaan 20%. Päihteettömien opiskelijoiden häirintäkokemusten ilmenemismuodot, paikat ja häiritsijät eivät eronneet päihteiden käyttäjistä.

KAAVIO 8. Päihteiden käyttäjien ja päihteettömien seksuaalisen häirinnän kokemukset aiemmissa kouluissa, tämän hetkisessä koulutuksessa OSAO:lla ja vapaa-aikana.

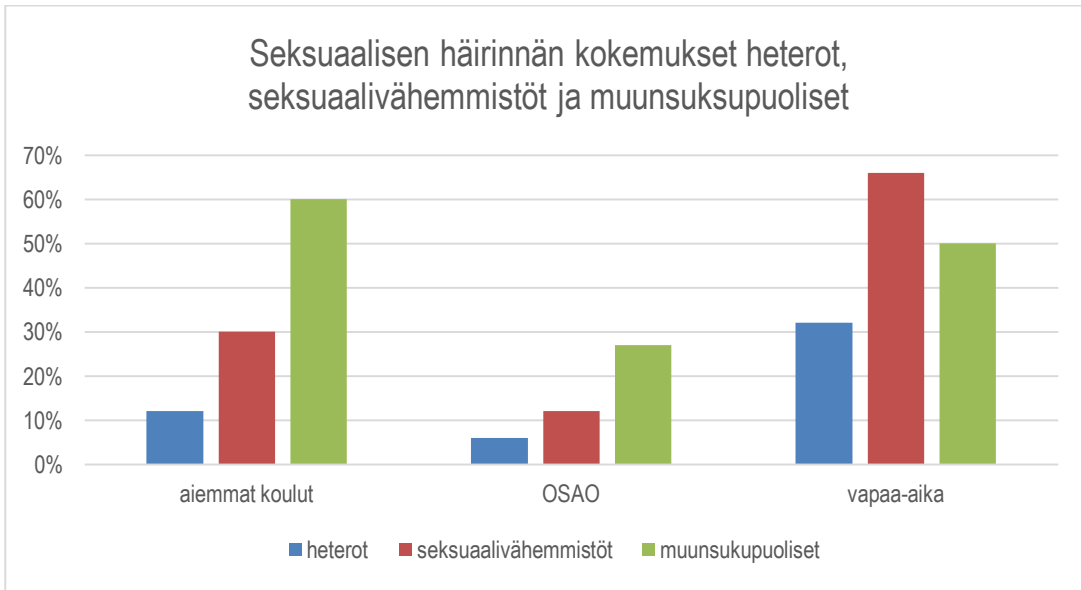
Vapaa-ajalla seksuaalista häirintää kokeneista tupakoitsijoita oli 60%. Nykyisessä koulutuksessa OSAO:lla, sekä aiemmissa kouluissa häirityistä tupakoi molemmissa 57%. Satunnaisesti tupakoivilla häirintää esiintyi vähemmän kuin säännöllisesti tupakoivilla. Vapaa-ajalla ja aiemmissa koulutuksissa seksuaalista häirintää koettiin säännöllisesti tupakoivien parissa noin kolmanneksen enemmän kuin satunnaisesti tupakoivien keskuudessa.

Alkoholia käyttävien vastaajien keskuudessa seksuaalista häirintää ilmeni vapaa-ajalla selkeästi enemmän kuin ei alkoholia käyttävien keskuudessa. Alkoholia käyttävistä 47% koki häirintää vapaa-ajallaan, kun taas päihteettömistä vastaajista 20% ilmoitti kokeneensa häirintää vapaa-ajallaan. Vapaa-ajalla seksuaalisesti häirityistä alkoholia käytti 76% joko satunnaisesti tai säännöllisesti. Koulussa koettuun häirintään päihteiden käyttö ei sen sijaan tutkimuksemme mukaan juuri vaikuttanut.

Huomattavaa on, että fyysisen seksuaalisen häirinnän tai seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneista alkoholia satunnaisesti käytti 72%, säännöllisesti tai satunnaisesti tupakoivia uhreista oli 71% ja satunnaisesti lailla kiellettyjä huumausaineita uhreiksi joutuneista käytti 9%. Ainoastaan 8% vastaajista, jotka olivat joutuneet fyysisen seksuaalisen ahdistelun tai seksuaalisen väkivallan uhreiksi, ei käyttänyt mitään päihteitä.

Niistä vastaajista, joista kukaan ei ollut kokenut missään seksuaalista häirintää, ilmoitti 95% olevansa heteroseksuaaleja ja 67% ei ollut parisuhteessa. Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat altistuivat tutkimuksemme mukaan vahvasti seksuaaliselle häirinnälle. Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat kokivat enemmän häirintää, kuin heteroseksuaalit, joista 17% oli kokenut seksuaalista häirintää joko aiemmissa kouluissa, nykyisessä koulutuksessaan tai vapaa-ajallaan. Vastaavasti sukupuolivähemmistöön kuuluvista 45% oli kokenut seksuaalista häirintää ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvista häirinnälle oli altistunut 36%.

Koulutuslallaan vähemmistösukupuolta edustavat eivät tutkimuksemme mukaan olleet muita opiskelijoita alttiimpia seksuaaliselle häirinnälle. Parisuhteessa vastaushetkellä olleet opiskelijat olivat kokeneet seksuaalista häirintää jonkin verran enemmän kuin ei seurustelevat opiskelijat.

KAAVIO 8. Heteroiden, sukupuolivähemmistöjen ja muunsukupuolisten seksuaalisen häirinnän kokemukset aiemmissa kouluissa, tämän hetkisessä koulutuksessa OSAO:lla ja vapaa-aikana.

Vastaajista 3% oli kokenut seksuaalista häirintää niin aiemmissa kouluissa, nykyisessä koulussa OSAO:lla kuin vapaa-ajallaankin. Suurin osa näistä seksuaalisen häirinnän uhreista oli naispuolisia heteroseksuaaleja. Aiemmissa kouluissa seksuaalista häirintää kokeneista 26% joutui myös OSAO:lla seksuaalisen häirinnän uhreiksi. Naisvaltaisissa yksiköissä seksuaalisen häirinnän määrä näyttäytyi myös suurempana.

Tutkimuksemme mukaan asumismuodolla ei ole merkitystä koettuun seksuaaliseen häirintään. Seurustelusuhteen merkitys häirinnän kohteeksi joutumiselle ei korostu koulussa eikä vapaa-ajalla. Vastausten perusteella ei voida tehdä tarkkoja päätelmiä, onko jokin OSAO:n opiskelijoiden ikäryhmä toista alttiimpi seksuaaliselle häirinnälle, ei edes erottelua alaikäisten ja täysikäisten välillä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOSTEN TULKINTA

8.1 Seksuaalisen häirinnän esiintyvyys

Seksuaalinen häirintä voidaan tutkimuksemme valossa nähdä yleisenä ilmiönä ammatillista perustutkintoa opiskelevien nuorten elämässä. Aiemmin OSAO:n omissa tutkimuksissa tai THL:n terveystutkimuksissa ei ollut eroteltu yksityiskohtaisesti seksuaalisen häirinnän tapahtumapaikkoja tai tehty rajoja aiempien kokemusten ja nykyhetken välille, joten heidän tuloksensa poikkesivat merkittävästi toisistaan. Vaikka näitä tuloksia ei voida suoraan verrata toisiinsa, täydentävät ne hyvin toisiaan, sekä meidän tutkimustamme. Tällä tutkimuksella saimme käsityksen tutkimustulosten eroavaisuuksista erottelemalla seksuaalisen häirinnän tapahtumapaikkoja ja tekemällä rajoja aiempien kokemusten ja nykyhetken välille.

Yleisimmin ammatillisen perustutkinnon opiskelijat kokivat häirintää vapaa-ajallaan. OSAO:ssa opiskelijat ovat kokeneet noin puolet vähemmän seksuaalista häirintää kuin aiemmissa kouluissaan. On kuitenkin syytä tiedostaa, vertailtaessa aiemmissa kouluissa koettua häirintää nykyisen koulutuksen aikana koettuun häirintään, että osalla vastaajista on takana vasta yksi lukukausi nykyisissä opinnoissaan. Suomalaiseen koulutusjärjestelmään peilattaessa, voimme olettaa, että todennäköisesti vastaajilla on huomattavasti pidempi aika muissa kouluissa takana, kuin nykyisessä koulutuksessaan.

Opiskelijoiden seksuaalisen häirinnän kokemukset OSAO:ssa näyttävät tutkimustulostemme perusteella lisääntyneen. OSAO:ssa on 2. vuoden opiskelijoille suunnatussa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyssä kartoitettu seksuaalisen häirinnän ilmenemistä Oulun seudun ammattiopiston yksiköissä. Vuonna 2015 seksuaalista häirintää oli ilmoittanut kokevansa 2,6% vastaajista ja vuoden 2016 keväällä 4,2%. (OSAO, 2016c.) Nyt tutkimuksessamme, joka ajoittui loppuvuoteen 2016 ja alkuvuoteen 2017, oli luku jo 6 %. Tutkimuksemme vastanneissa oli vastaajia jokaiselta vuosikurssilta, ei ainoastaan 2. vuosikurssilta. OSAO:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn seksuaaliseen häirintään liittyvässä kysymyksessä ei ole käytetty seksuaalista häirintää- käsitteenä, vaan siinä asiaa selvitetään kysymyksellä ”Oletko kokenut sukupuolista häirintää tai ahdistelua oppilaitoksessa?”.

Sosiaalisen median osuutta seksuaaliseen häirintään ei tämän tutkimuksen pohjalta voida luotetavasti tehdä. Aihe olisi pitänyt olla omana osiona, eikä ripoteltuna eri kysymysten sisään.

Saimme kuitenkin viitteitä, että sosiaalisella medialla on myös osuutta seksuaaliseen häirintään.

8.2 Seksuaalisen häirinnän ilmenemismuodot

Tutkimuksemme mukaan vastaajaryhmämme kokemista häirinnän muodoista sanallinen häirintä oli yleisintä. Yli puolet kaikista häirintää aiemmassa koulussaan-, OSAO:lla tai vapaa-ajallaan kokeneista kuvasi häirintää sanalliseksi ja seksuaalisesti loukkaaviksi katseiksi, ilmeiksi ja eleiksi. THL:n kouluterveyskyselyssä vuonna 2015 ammattiin opiskelevista tytöistä 29% ja pojista 11% oli kokenut kehoa tai seksuaalisuutta loukkaavaa kiusaamista, nimittelyä tai arvostelua. THL:n tutkimuskysymyksiä tarkastellessa rajan veto sanallisen ja fyysisen seksuaalisen häirinnän välillä on kuitenkin käsitteiden erilaisuudesta johtuen tulkinnan varaista.

Huomasimme, että naiset ja miehet altistuivat erilaiselle häirinnälle ja häirintämuotoihin vaikutti myös se, tapahtuiko häirintä vapaa-ajalla vaiko kouluympäristössä. Kouluympäristössä seksuaalinen häirintä oli yleisimmin verbaalista. Miesten kokemassa häirinnässä korostuivat härskit puheet ja pornoaineiston esille laittaminen ja häiritsijänä oli naisia useammin kaveri.

Seksuaalisen häirinnän parissa tehtävää ennaltaehkäisevää ja korjaavaa työtä tulisi tutkimuksemme perusteella kohdentaa myös henkilökuntaan, jota Oulun seudun ammattiopistossa on yhteensä 835, josta 63% on opettajia ja 37% muuta henkilöstöä (OSAO. 2016a). 33% häirintää OSAO:ssa kokeneista ilmoitti häiritsijän kuuluvan henkilökuntaan. Tämä luku oli suurempi kuin olisimme odottaneet. Ero henkilökunnan taholta koetun häirinnän ja toisen opiskelijan taholta koetun häirinnän välillä oli vain 6 %. Työoikeuden professori Seppo Koskinen pitää tällaista asetelmaa erityisen tuomittavana, vaikka kirjoittaa artikkelissaan (2016) myös, kuinka vaikeaa on tietää mikä käyttäytymisessä ylittää sallitun ja normaalin rajan. Toinen opiskelija ilmoitettiin häiritsijäksi 39% OSAO:ssa koetuista häirintätapauksista. Lisäksi häirintää koettiin myös kavereiden ja tuntemattomien taholta.

Kouluympäristössä häirintää tapahtui eri tiloissa melko tasaisesti. Huomattavaa kuitenkin on, että vessoissa ahdistelua kokivat miehet ja muunsukupuoliset. Naiset eivät nimenneet seksuaalisen häirinnän tapahtumapaikaksi wc-tiloja kertaakaan. Pohdimme, vaikuttaako asiaan oppilaitoksissa

miesten wc-tiloissa suljettujen tilojen vähäisempi määrä. Työharjoittelupaikoissa häirinnälle taasen olivat altistuneet ainoastaan naiset.

Noin kolmannes OSAO:lla häirintää kokeneista oli kokenut fyysistä koskettelua, kopelointia, sekä jonkin verran myös vaatteiden repimistä ja niiden sisälle kurkistelua. Merkittävä löydös oli fyysisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan yleisyys vapaa-ajalla. Vapaa-ajalla jo yli puolet vastanneista ilmoitti kokeneensa fyysistä seksuaalista häirintää ja seksuaalisen väkivallan kokemuksetkin lähes nelinkertaistuivat vapaa-ajalla.

8.3 Seksuaaliselle häirinnälle altistavat tekijät

Aiempiä tutkimuksia mukaillen tutkimuksessamme ilmenee, että naiset ovat huomattavasti miehiä alttiimpia seksuaaliselle häirinnälle. Naiset myös vastasivat tutkimukseemme miehiä aktiivisemmin. Vuoden 2016 tammikuun tietojen mukaan Oulun seudun ammattiopiston ammatillisen perustutkinnon opiskelijoissa on miehiä 55% ja naisia 45%. Sukupuolijakaumat vaihtelevat kuitenkin suuresti eri alojen kesken ja kaikissa tutkinnoissa on toinen sukupuoli vahvemmin edustettuna. Useilla koulutusaloilla toinen sukupuoli edustaa jopa yli 80% opiskelijajoukosta. Yksiköistä naisvaltaisia edustavat erityisesti Kontinkangas, Myllytulli-Pikisaari ja Pudasjärvi. Kaukovainion yksikkö on taas selkeästi miesvaltaisin. (OSAO. 2016b, 19.) Tutkimukseemme vastanneista naisvastaajia oli noin 62 prosenttia.

Kouluterveyskyselyssä vuonna 2015 kehoa tai seksuaalisuutta loukkaavaa kiusaamista, arvostelua ja nimittelyä kertoi kokeneensa 29% Suomen ammatillisen oppilaitosten 1. ja 2. vuoden naisopiskelijoista. Meidän tutkimuksessamme OSAO:n 1. ja 2.vuoden naisopiskelijoista seksuaalista häirintää oli kokenut aiemmissa kouluissa 18%, nykyisessä koulussa OSAO:lla 6% ja vapaa-ajalla 51% vastaajista. Kun otamme mukaan myös muut tutkimuksessamme mainitut häirintämuodot ja kaikkien vuosikurssien opiskelijat näemme, että OSAO:n naisopiskelijoista lähes puolet kokevat jonkin muotoista seksuaalista häirintää ja kaikista häirityistä 86% oli naisia. Kouluterveyskyselyssä sukupuolivaihtoehtoja oli vain kaksi, joten vertailtavaa tutkimustietoa ammatillista perustutkinto opiskelevien muunsukupuolisten kokemuksista ei ollut saatavilla. Muunsukupuolisten kokema seksuaalinen häirintä aiemmissa kouluissa ja nykyisissä opinnoissaan OSAO:lla oli kuitenkin naissukupuolisiakin yleisempää. Muunsukupuolisia oli vastaajista vain 2 %, joten heidän

vastauksia emme kuitenkaan voineet eritellä esimerkiksi yksikkö- tai elintapakohtaisesti, anonymisoinnin turvaamiseksi.

Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat vastaajat joutuivat niin koulussa kuin vapaa-ajallakin seksuaalisen häirinnän kohteeksi yleisemmin kuin heteroseksuaalit vastaajat. OSAO:ssa seksuaalivähemmistöihin kuuluvat opiskelijat kokivat seksuaalista häirintää kasi kertaa enemmän kuin heteroseksuaalit. Aiemmissa kouluissa ja vapaa-ajalla ero oli vielä hieman suurempi. Tämä oli

Aiemmissa kouluissa koettu seksuaalinen häirintä ei näyttänyt altistavan merkittävästi OSAO:lla häirinnän kohteeksi joutumiselle. Yllättävää oli, ettei tasaisempien sukupuolijakaumien ryhmissä tai yksiköissä seksuaalista häirintää esiintynyt muita ryhmiä enemmän. Oletimme myös, että ryhmässään vähemmistösukupuolta edustava opiskelija voisi altistua enemmän seksuaaliselle häirinnälle. Näin ei kuitenkaan tutkimuksemme mukaan näytä olevan, vaan eniten seksuaalista häirintää koettiin naisvaltaisissa yksiköissä, eivätkä sukupuolivähemmistöä ryhmässään edustaneet altistuneet normaalia enempää häirinnälle.

Seurustelevat kokivat yllättäen jopa enemmän häirintää, kuin ei seurustelevat. Emme kuitenkaan voi tietää, ovatko vastaajat seurustelleet häirinnän kokemisen aikaan, joten tämän perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä. Iän vaikutusta häirintäkokemuksille altistumiselle ei voitu osoittaa tällä tutkimuksella. Tulosten perusteella naissukupuolen ja muunsukupuolisuuden lisäksi seksuaaliselle häirinnälle altisti myös seksuaalivähemmistöön kuuluminen, sekä päihteiden käyttö.

Fyysisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan uhreissa oli päihteiden käyttäjiä selkeästi enemmän, kuin koko vastaajajoukossa ja vastaavasti päihteettömien määrä fyysisen häirinnän tai seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneista oli huomattavasti pienempi kuin kokonaisvastaajajoukossa (33%). Uhreista 72% käytti alkoholia ja 71% tupakoi. Päihteiden käyttäjät ovat tutkimuksemme mukaan selkeästi päihteettömiä alttiimpia fyysiselle seksuaaliselle häirinnälle ja seksuaaliselle väkivallalle vapaa-ajallaan. Emme kuitenkaan tiedä, onko uhri ollut seksuaalisen häirinnän tai seksuaalisten väkivallantekojen aikana päihteiden vaikutusten alaisena tai tupakoinut. Kuitenkin tarkastellessamme koulussa koettua seksuaalista häirintää, huomasimme, etteivät päihteiden käyttäjät olleet kouluympäristössä yhtä vahvasti päihteettömiä alttiimpia seksuaaliselle häirinnälle. Voimme myös olettaa, että päihteitä ei koulupäivien aikana käytetä yhtä runsaasti kuin vapaa-ajalla, ovathan koulut yleisesti päihteettömiä alueita.

9 POHDINTA

Vertailimme tutkimustuloksia aiempiin tutkimuksiin ja teoriaan tulosten tulkinta osuudessa osoit-
tain. Huomattavaa kuitenkin on, että OSAO:n omissa tutkimuksissa ja THL:n tutkimuksissa oli
käytetty eri käsitteitä, joten tutkimustulosten vertailu oli hankalaa ja isolta osalta mahdotontakin.
THL:n, OSAO:n ja oman tutkimuksemme suora vertaaminen toisiinsa olisi ollut tulosten vääriste-
lyä monilta osin. THL:n kyselyssä seksuaalinen häirintä oli jaoteltu melko vaikeaselkoiisiin osa-
alueisiin ja esimerkiksi seksuaalisen häirinnän ja fyysinen väkivallan ero jäi epäselväksi, meidän
tutkimuksessa rajan veto oli tarkka yksiselitteisillä kysymyksillä. Rajasimme tapahtumapaikat eril-
leen toisistaan, jolloin saimme todellista tietoa seksuaalisesta häirinnästä koulussa ja vapaa-ai-
kana. Aiemmassa koulussa tapahtuneesta seksuaalisesta häirinnästä kysyimme lähinnä poissul-
kevassa merkityksessä, jottei aiempia kokemuksia sekoiteta nykyhetkeen.

Kaltiola-Heino, Fjöld ja Marttunen (2016) olivat löytäneet tutkimuksessaan perhetaustasta tekijöitä
seksuaalisen häirinnän uhriksi joutumiselle, joita olivat vanhempien työttömyys, alhainen koulu-
tustaso ja vanhempien erillään asuminen. Tutkimuksessamme ei kartoitettu perhetaustoja tästä
näkökulmasta, vaan keskityimme tutkimaan elintapojen yhteyttä seksuaaliselle häirinnälle altistu-
miseen. Tarkastellessamme asuinmuodon yhteyttä seksuaalisen häirinnän uhriksi joutumiselle,
emme löytäneet yksiselitteistä tai merkittävää tulosta. Vanhempien kanssa asuvat kokivat seksu-
aalista häirintää nykyisessä koulutuksessa saman verran kuin muualla asuvat, mutta vapaa-ajalla
häirintä oli jonkin verran vähäisempää.

9.1 Tutkimuksen luotettavuus

Galileinen teoreettinen lähtökohta oli tähän tutkimukseen sopiva valinta objektiivisten tulosten ai-
kaansaamiseksi. Survey- tutkimusmenetelmän koimme suurelta joukolta kerättävään tarkkaan
tietoon toimivana ja saimme juuri sitä tietoa, mitä halusimmekin. Kysyimme ”Oletko kokenut sek-
suaalista häirintää aiemmassa koulussasi?”, joten pystyimme rajaamaan pois aiemman koulun
kokemukset ja saimme nykyisyyttä koskevaa tietoa. Tutkimuksemme oli etukäteen huolellisesti
suunniteltu ja tutkimusongelmamme olivat selkeitä ja tarkkaan rajattuja. Tutkimuslomakkeen
teimme mahdollisimman yksiselitteiseksi, selkeäksi ja helppokäyttöiseksi, emmekä havainneet

kysymyslomakkeella virheitä tai teknisiä ongelmia. Mittarimme avulla saimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme toivotulla tavalla, Vilkan (2007, 179) mukaan tämä on perustana tutkimuksen validiteetille.

Määrittelimme ja avasimme käsitteitä kysymyslomakkeessa, jotta jokaisella oli samanlainen käsitys aiheesta ja vastaajat ovat voineet antaa mahdollisimman totuudenmukaisia vastauksia. Käsitteet avattiin luotettavia lähteitä käyttäen, emmekä tuoneet tutkimuksen missään vaiheessa omia mielipiteitä tai kannanottoja esille. Kysymyslomakkeessa seksuaalisen häirinnän käsitteen avaamisessa olisi voinut tuoda esille seksuaalisen väkivallan erillisenä tietona, mutta vastausten perusteella asia oli ymmärretty ilman tätä tietoa. Lisääntynyt tietoisuus seksuaalisesta häirinnästä on voinut kuitenkin nostaa häirintälukuja, verrattaessa aiempiin tutkimuksiin.

Vastaajajoukkona oli kaikki Oulun seudun ammattiopiston perustutkintoa suorittavat opiskelijat. Vastaaminen kyselyyn oli täysin vapaaehtoista ja anonymia, joten oletamme vastaajien halunneen vastata rehellisesti kyselyyn. Vastaaja on myös voinut itse valita vastausajan ja sopivan vastauspaikan, joten ulkoiset häiriötekijät on ollut mahdollisuus minimoida. Kyselyn otanta oli kokonaisvaltainen ja vastaajajoukko suuri, joten voimme yleistää tuloksia koskemaan kaikkia Oulun seudun ammattiopiston opiskelijoita. Vilkan (2007, 174) mukaan kokonaisluotettavuus tutkimuksessa on hyvä, mikäli otos edustaa perusjoukkoa ja mittaamisessa on mahdollisimman vähän satunnaisuutta. Tutkimuksemme validiteetti eli pätevyys on hyvä niin sisäisesti kuin ulkoisestikin.

Olemme tutkijoina käsitelleet tiedot huolellisesti ja saaneet tarkkoja tuloksia automaattista Webropol-tilasto-ohjelmaa hyväksikäyttäen. Tutkimuksessa on jätetty käsittelemättä yksittäistapaukset sekä alakohtaiset vertailut, koska vastausten hajonta oli liian suuri tällaisiin vertailuihin. Tiedonkeruu tapahtui verkossa strukturoidulla kysymyslomakkeella, jota pääsi selaamaan eteen- ja taaksepäin, joten virheiden mahdollisuus vastaustenkeruu vaiheessa on pieni. Vastaajien joukko oli hyvin samankaltainen kuin Oulun seudun ammattiopiskelijoiden perusjoukko. Tulokset ovat verrattavissa muihin saman tyyppisiin tutkimuksiin, joten voidaan sanoa, että tutkimuksen reliabiliteetti on kunnossa.

9.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksessamme noudatimme hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti olemme vastuussa tutkimuksessamme tekemistämme valinnoista ja niiden perusteluista. Otamme tutkittavan ryhmän huomioon kysymyksenasettelussa, tavoitteissamme, aineiston keräämisessä ja käsittelyssä, tulosten esittämisessä ja aineiston säilytyksessä. On myös tärkeää, että tutkittavilla on oikeus kieltäytyä vastaamisesta. Tutkittavilla on oikeus saada riittävästi informaatiota tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta ennen vastaamistaan. (Vilka 2007, 90-92, 101)

Tutkimukseemme vastaaminen oli vapaaehtoista ja informoimme vastaajia ja yhteistyötahoja kyselystämme saatekirjeellä. Opiskelijat saivat vastauslinkin sekä saatekirjeen (LIITE 1) sähköpostiin, jolloin he pystyivät valitsemaan mahdollisimman rauhallisen ajan ja paikan tutkimukseen vastaamiseen. Saatekirjeessä kerroimme tutkimuksestamme, sen tarkoituksesta ja luonteesta, sekä määrittelimme seksuaalista häirintää pintapuolisesti. Tarkemmat määrittelyt sisällytimme tutkimuslomakkeeseen, jotta saatekirje pysyi napakkana.

Vastaukset annettiin anonymisti kaikille vastaajille yhteisen vastauslinkin kautta. Aiheen arkaluonteisuuden vuoksi, koimme tutkittavien anonymisoinnin erityisen tärkeänä. Anonymisointi tarkoittaa henkilötunnisteiden poistamista tai niiden muuttamista tavalla, joka estää yksittäisen henkilön tunnistamisen aineistosta (Vilka 2007, 90). Yksittäiset vastaajat eivät ole tunnistavissa tutkimuksessamme missään vaiheessa. Kysymyslinkin kautta annetut vastaukset tallentuivat anonymieinä, eikä vastaajilta kysytty henkilötietoja. Anonymisoinnin turvaamiseksi ja tulosten luotavuuden takaamiseksi, olemme vältäneet tulosten käsittelyssä määrällisesti pienten vastaajaryhmien tulosten erittelyä. Esimerkiksi muunsukupuolisia vastaajia oli vähäisesti, joten heidän vastauksiaan ei käsitellä yksikkö- tai tutkinto-ohjelmatasolla, vaan yleisesti.

Kyselyyn vastanneille tuotiin esille, etteivät palauteosiossa mahdollisesti esiintuotavat ilmiannot mene eteenpäin. Joitain nimiä ja häiritseviä ryhmiä tuotiinkin vastaajien taholta ilmi avoimessa palauteosiossa, mutta nämä jätimme huomioimatta. Tutkimukseen vastattiin täysin anonymieinä, joten meille ei myöskään välittynyt tietoa siitä, ketä nämä ilmiantoja esille tuoneet henkilöt olivat. Koimmekin tärkeäksi tuoda kyselylomakkeen lopussa esille tahoja, joiden puoleen voi kääntyä, jos tarvitsee apua, tukea tai neuvoja kokemaansa seksuaalisen häirintään tai ahdisteluun. Opinäytetyön valmistuttua vastaukset tuhotaan Webropol-ohjelmassa.

9.3 Tutkimusprosessi ja oppimisprosessi

Tutkimusprosessi oli mielenkiintoinen ja haastava. Aihe oli laaja ja käsitteet monitahoisia, joiden johdosta tuli ennakkoon miettiä tarkasti rajaus ja kyselylomakkeen selkeys. Tietoa seksuaalisesta häirinnästä oli paljon ja monipuolisesti tarjolla. Emme vertailleet tutkimustuloksia saman tyyppisiin kansainvälisiin tutkimuksiin yhteiskuntien erilaisuuden vuoksi. Olemme erityisen tyytyväisiä siihen, että lomake testattiin ja tehtiin huolella, jolloin mittari vastasi tarpeitamme eikä kyselylomakkeessa ollut teknisiä ongelmia. Työmme laajuus oli sopiva opinnäytetyöksi.

Seksuaaliseen häirintään liittyvät käsitteet olivat eri lähteissä määritelty hieman eritavoin, joten niiden avaaminen ei ollut itsestäänselvyys. Esimerkiksi seksuaalinen väkivalta on eroteltu rikosoikeudellisesti omakseen, mutta käytännön työtä tekevien yhteisöjen informaatioissa seksuaalinen väkivalta on osa seksuaalista häirintää. Seksuaalista häirintää on käsitelty tutkimusprosessin aikana jopa keltaisessa mediassa suurin otsikoin ja tämä on aiheuttanut aina käsitteiden uudelleen arviointia. Olemme kuitenkin pitäytyneet alkuperäisissä käsitteissä, jotka on määritelty suomalaisiin luotettaviin lähteisiin nojaten.

Kysymyksemme olivat hyvin yksityiskohtaisia, jolloin tilastotiede mahdollistaisi hyvinkin tarkkojen tietojen tuomisen esiin vaarantaen anonymiteetin. OSAO:ssa on paljon yksiköitä ja opintoaloja, joten vastaukset hajaantuivat. Päätimme vastausten analysointivaiheessa, ettemme lähde vertailemaan yksityiskohtaisesti ala- tai edes yksikkökohtaisesti seksuaalisen häirinnän muotoja, tämä muutti alkuperäistä suunnitelmaa. Analysoimme vastaukset OSAO –tasolla, mutta nostimme esiin kuitenkin muutaman yksikön niissä koetun poikkeuksellisen suuren seksuaalisen häirinnän vuoksi verrattuna muihin OSAO:n yksiköihin.

Tiedonjano kasvoi vastausten analysointivaiheessa ja huomasimme asioita, mitä olisimme voineet kysyä helposti lisää. Esimerkiksi häiritsijän sukupuoli alkoi kiinnostaa, kun aloimme käsitellä vastauksia, tällä tiedolla ennaltaehkäisyä olisi voinut kohdentaa vielä tarkemmin tulevaisuudessa. Vapaa-ajan häirintäpaikoissa vastauksia oli paljon vaihtoehdossa ”muu”, joten tästä kenties puuttui olennainen paikka, todennäköisesti yökerho- tai baari - vaihtoehdona olisi ollut hyvä tähän. Muuten koimme, että olimme onnistuneet määrittelemään vastausvaihtoehdot hyvin ja jokaiselle oli löytynyt vastausvaihtoehto, saimme tästä myös palautteosiossa vastaajilta kiitosta. Turhaa dataa ei juuri tullut, mutta vähimmälle käytölle jäi aiemmassa oppilaitoksessa tapahtuneen häirinnän paikat. Tämän kuitenkin halusimme suunnitteluvaiheessa sisällyttää tutkimukseemme vertailutie-

doksi sekä erottaa menneisyydessä tapahtuneen seksuaalisen häirinnän pois, jotta saamme nykytilanteesta luotettavamman kokonaiskuvan.

Erityisesti vastaajien palautteissa nousi mielekkääksi seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden huomioiminen. Palautteissa myös kiiteltiin siitä, että tähän aiheeseen tartutaan ja myös aiheen tärkeyttäkin tuotiin esille palautteissa. Palautteissa oli myös asiattomia kommentteja, kuten osasimme olettaakin ja nämä luonnollisesti jätimme huomioimatta.

Kyselymme oli laaja ja käsiteltävää tietoa oli paljon, joten moniammatillinen opinnäytetyöryhmä olisi helpottanut ja nopeuttanut opinnäytetyön etenemistä. Toisaalta, jos tilastotieteen opiskelija olisi ollut ryhmän jäsenenä, meiltä olisi jäänyt oppimisprosessi suppeammaksi. Kokonaisuudessa tämä opinnäytetyö on vienyt meidät pohtimaan elämää ammattiopistolaisen näkökulmasta tilastojen kautta. Jatkamme tämän mielenkiintoisen asian tiimoilta kättilöopintojen kehittämistyössä.

9.4 Kehittämisideat

Opinnäytetyötä työstäessämme törmäsimme huolestuttavaan tietoon nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien tietojen heikentymisestä. Ammattiin opiskelevien keskuudessa tiedot ovat tutkimusten valossa vielä heikommat, kuin lukiolaisilla. Tietous ja laadukas opetus on mielestämme avainasemassa nuorten seksuaaliterveyden edistämässä ja myös seksuaalisen häirinnän ehkäisyssä etenkin asenteiden muovautumisen kautta. Seksuaalikasvatukseen ja seksuaalineuvontaan tulisi panostaa entistä enemmän ja tätä ajatustamme tukee myös Seksuaali- ja lisääntymisterveyden ohjelman tavoitteet. Tavoitteisiin pääseminen vaatii moniammatillista organisaatorajoja ylittävää yhteistyötä. Jo tasa-arvo lakikin velvoittaa koulutuksen järjestäjiä suunnitelmallisiin ja tavoitteellisiin toimiin sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisuun perustavan syrjinnän ennaltaehkäisyssä. Lisäksi opiskelijaterveydenhuollon tulisi tarjota mahdollisuudet myös yksilölliselle seksuaaliterveyden edistämälle. Näkisimmekin tarpeelliseksi kartoittaa, miten opiskelijaterveydenhuollossa työskentelevät näkevät ammattiin opiskelevien nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyden yksilöllisen edistämisen toteutuvan tällä hetkellä. Mielenkiintoista olisi myös saada tietoa siitä, miten nykyisillä opetussuunnitelmilla opetushenkilöstö kokee kykenevänsä vastaamaan nuorten ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien tiedolliseen tarpeeseen seksuaali- ja lisääntymisterveyden saralla.

Ammattikorkeakoulut voisivat toiminnallisilla opinnäytetöillä tai muilla opintoihin liitettävillä projekteilla myös osallistua seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämistyöhön järjestämällä esimerkiksi erilaisia teemapäiviä tai tapahtumia opiskelijoille. Näissä projekteissa voisi olla hyvä pureutua seksuaalisen häirinnän ehkäisyyn esimerkiksi sosiaalisten pelisääntöjen kautta, omia rajoja käsitellen ja seksuaalioikeuksiin perehtyen. Häirinnän kokemuksissa korostui verbaalinen ja eleinen häirintä, joten vuorovaikutukselliset toisen ihmisen tunteita peilaavat harjoitteet voisivat olla hyödyllisiä. Myös valmiiksi tuotetun aineiston hyödyntäminen esim. Ei meidän koulussa- opetusmateriaalin käyttö seksuaalisen häirinnän ehkäisyssä olisi helppo tapa lisätä seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämistyötä oppilaitoksissa.

Seksuaalinen häirintä on käsitteenä monimutkainen ja häirintäkokemus on aina lopussa yksilön kokemus. Häirinnän taustalla voivat vaikuttaa monenlaiset ajatusmallit ja rakenteet. Kvalitatiivinen tutkimus asenteista seksuaalista häirintää ja koskemattomuutta kohtaan voisikin antaa hyvää tietoa siitä, mihin tekijöihin valistuksellisissa opetustuokiossa ja tulevaisissa projekteissa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota. Tämä tutkimus voisi avata niitä rakenteita ja käsityksiä, jotka mahdollisesti ylläpitävät häirintää. Opiskelijat olivat kokeneet häirintää myös henkilökunnan puolelta, joten näemme tärkeäksi, että myös opetushenkilökunnan- ja muun henkilöstön ajatuksia seksuaalisesta häirinnästä kuultaisiin.

Jatkossa, mikäli halutaan verrata tarkemmin aiemmassa koulutuksessa koettua häirintää nykyisen koulutuksen aikaiseen häirintään, voisi olla hyvä ajoittaa tutkimus lukuvuoden loppupuolelle, jolloin kaikilla vastaajilla olisi takanaan vähintään tai verrata opiskelijoiden viimeisen vuoden aikaisia kokemuksia esimerkiksi 9.luokan lopulla ja 1.vuoden lukuvuoden lopulla toisen asteen opinnoissa.

LÄHTEET

- Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Opas 21. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes- Print.
- Aaltonen, S. 2006. Tytöt, pojat ja sukupuolinen häirintä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Alanko, K. 2014. suom. Kaljunen, O. Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa?. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 146, verkkojulkaisu 72 & Seta, Seta-julkaisu 23. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Hakupäivä 14.11.2016. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisu/sateenkaarinuori.pdf>
- Alaruikka, S. OSAO:n laatukoordinaattori. Sähköposti koskien OSAO:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusuunnitelmaa 17.11.2016.
- Backas, T., Hjulfors, J. & Nyström, L. 2016. Mitä seksuaalinen häirintä on? Decibel.fi, pohjanmaan nuorisoportaali. Viitattu 1.11.2016. <http://www.decibel.fi/tietoa/rakkaus-ja-seksi/ei-okei-seksi/mita-seksuaalinen-hairinta-on>
- Berner, A. 26.11.2016. Kui vanha oot? Näytä tissit! Somali! Suomalaiset lähettävät nyt kaiken suorana nettiin Periscopessa. Helsingin Sanomat, Nyt-verkkoliite. <http://nyt.fi/a1448509221419>
- Brusila, P. 2006. Uhrin näkökulma. Teoksessa D. Apter, L.Väisälä, K. Kaimola (toim.) Seksuaalisuus. Helsinki: Kustannus oy Duodecim, 334-341.
- Brusila, P., Hyvärinen, S., Kallio, M., Porras, K. & Sandberg, T. 2009. Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.
- Forss, M. 2014. Fobban sosiaalisen median selviytymisopas. Helsinki: GPS-group.
- Cacciatore, R. 2006. Lasten ja nuorten seksuaalisuus. Teoksessa D. Apter, L.Väisälä, K. Kaimola (toim.) Seksuaalisuus. Helsinki: Kustannus oy Duodecim, 205-225.
- Fröjd, S., Kaltiala-Heino, R. & Marttunen, M. 2016. Sexual harassment victimization in adolescence: associations with family background. Child Abuse & Neglect, volume 56. Hakupäivä 13.5.2017. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.04.005>
- Heikkinen, M. 2003. Sukupuolistunut ja seksuaalisoitunut häirintä ja ahdistelu erilaisissa kasvat- ja koulutusympäristöissä. Johdattelua aiheeseen. Teoksessa M. Heikkinen, J. Kangasvuo, N. Kuorikoski & V. Sunnari (toim.) Leimattuna, kontrolloituna, normitettuna- seksuaalisoitunut väkivalta kasvatuksessa ja koulutuksessa. Oulu: Oulun yliopisto-paino, 116-119.

Helsingin poliisilaitos, Helsingin kaupunki, Aseman Lapset ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä - NYT-KIS ry, Naisasialiitto Unioni, Pakolaisneuvonta ry, Nuorten Exit, Maahanmuuttovirasto, Tukinainen ry, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Kirkon Ulkomaanapu, Naisten Linja, Monika-Naiset liitto ry, Al-Biir Lähimmäisapu ry, Väestöliitto / Nuorten toiminnot, Helsingin Diakonissalaitos, Luona Oy, Monik ry, Sosiaali- ja terveysministeriö & Sisäministeriö 2016. Respect- julkilausuma. Hakupäivä 10.11.2016.: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/po-lisenaxwwwstructure/46935__RESPECT_julkilausuma_suomeksi.pdf?e4384a4bdd6dd388

Helsingin poliisilaitos 27.04.2016. Yhteistyöllä seksuaalista kaltoinkohtelua vastaan- vastuu on meillä jokaisella. Hakupäivä 10.11.2016. https://www.poliisi.fi/helsinki/prime101_fi.aspx/1/0/yhteistyolla_seksuaalista_kaltoinkohtelua_vastaan_-_vastuu_on_meilla_jokaisella_46938?language=fi

Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara P. 2014. Tutki ja kirjoita. Porvoo: Bookwell Oy.

Ilmonen, K. & Korhonen, E. 2015 Seksuaalioikeudet. Väestötietosarjan osa 28. Helsinki: Nord Print Oy. Verkkojulkaisu, viitattu 18.11.2016. http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/5048510/va%CC%88esto%CC%88liitto_seksuaalioikeudet_web.pdf

Jyväskylän yliopisto. 2014. Koppa. Tiedonhakuuunnitelma. Viitattu 1.11.2016 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/kirjasto/kirjastotuutori/tiedonhankintasuunnitelma>

Kaltiala-Heino, R., Fröjd, S. & Marttunen, M. 2016. Sexual harassment victimization in adolescence: Associations with family background. *Child abuse & neglect* 2016; 56: 11-19.

Keckman, A. 2015. Lehtori, Oulun ammattikorkeakoulu. Tutkimus- ja kehittämistyön menetelmät- opintokokonaisuuden luentodiat. Tekijän hallussa.

Kempainen, S. 2017. Ilmoitukset lasten hyväksikäytöstä lisääntyneet. Sanomalehti Kaleva 29.4.2017. Viitattu 29.4.2017. <http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/seksuaalirikosten-maara-oulu-poliisilaitoksen-alueella-jatkaa-kasvuaan/758327/>

Klemetti, R. & Raussi-Lehto, E. 2014. Edistä, ehkäise, vaikuta- Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Keygnaert, I. 2015. Sexual violence on the WHO agenda: Addressing multiple vulnerabilities in age, gender and legal status. Viitattu 21.9.2017. http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/296910/Sexual-violence-on-the-WHO-agenda.pdf?ua=1

Korchmaros J., Mitchell, K. & Ybarra M. 2014. Sexual harassment among adolescents of different sexual orientations and gender identities. *Child abuse & neglect* 2014; 38 (2): 280-295.

Koskinen, S. 2016. Seksuaalien häirintä päättämisperusteena. Edilex.fi viitattu 16.9.2017 <https://www.edilex.fi/uutiset/49373>

L 8.8.1986/609. Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta. Finlex. Viitattu 10.11.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

McMaster, L., Conolly, J., Pepler, D., Craig, W. 2002. Peer to peer sexual harassment in early adolescence. *A developmental perspective and Psychopathology* 14/2002

MLL. 2016. Kiusaamisen ehkäisy- seksuaalinen häirintä. Viitattu 8.6.2017 <http://www.mll.fi/kasvattajille/kiusaamisen-ehkaiseminen/seksuaalinen-hairinta/>

Nazarenko, S. 2011. Mun elämä- mun valinta. Nuorten seksuaalioikeudet ja kehitys. Väestöliitto. Helsinki: Nord print oy.

Väestöliitto.2016a. Suojaikäräjä. Viitattu 17.11.2016 <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/turvallisuus/seksuaalirikokset/suojaikaraja/>

Väestöliitto. 2016b.Sexting. Viitattu 17.11.2016 <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/turvallisuus/media/sexting/>

Omat rajani. 2016. Seksuaalinen häirintä. Viitattu 11.11.2016 <http://www.omatrajani.fi>

Opetushallitus. 2015. Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2015:10. Joensuu: Grano oy. Viitattu 25.1.2016. http://www.oph.fi/download/168861_ammattillisten_perustutkintojen_perusteiden_toimeenpano_ammattillisessa_perusk.pdf

OSAO. 2016a. Oulun seudun ammattiopiston verkkosivut. Viitattu 16.11.2016. <http://www.osao.fi>

OSAO. 2016b. Ohjauksen ja oppilashuollon suunnitelma. Viitattu 17.11.2016. <http://www.osao.fi/media/opetus-ja-arviointisuunnitelmat-2008-2015/opetussuunnitelman-yhteisen-osa-ja-liitteet/1-tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma.pdf>

OSAO 2016c. OSAO:n tasa-arvokyselyn tulokset vuosilta 2013-2016. Tekijän hallussa.

Saarikoski, H. 2012. Mistä on huonot tytöt tehty? Helsinki: Patruuna

Seta. 2017. Seksuaalinen suuntautuminen. Viitattu 14.5.2017. <http://seta.fi/seksuaalinen-suuntautuminen/>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Opiskeluterveydenhuolto. Viitattu 25.1.2017. <http://stm.fi/opiskeluterveydenhuolto>

Tasa-arvoaltuutettu. 2014a. Uutiset: Ei meidän koulussa? Puutu seksuaaliseen häirintään. Viitattu 10.11.2016. <https://www.tasa-arvo.fi/-/ei-meidan-koulussa-puutu-seksuaaliseen-hairintaan>

Tasa-arvoaltuutettu 2014b. Ei meidän koulussa. Opettajan ohjeistus. Viitattu 1.10.2016 <http://www.eimeidankoulussa.fi/opettajalle/files/Opettajanohjeistus2.2.pdf>Tasa-arvojulkaisuja 2014:4.

Tasa-arvoaltuutettu. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä oppilaitoksissa. Viitattu 18.11.2016. <https://www.tasa-arvo.fi/hairinta-oppilaitoksissa>

Tasa-arvoasian neuvottelukunta. 2015. Tasa-arvoa kasvatukseen. Hakupäivä 10.11.2016. <http://www.tasa-arvokasvatuksessa.fi/>

- THL 2016a. Kouluterveyskyselyn tulokset alueittain vuodelta 2013. Viitattu 11.11.2016. http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/Tulokset_alueittain/Psuomi/Ppmaa/ktkysely_Ppmaa_aol.pdf
- THL 2016b. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 17.11.2016. <https://www.thl.fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus#Kenellä%20on%20velvollisuus%20ilmoittaa?>
- THL 2015. Kouluterveyskyselyn tulokset vuodelta 2015. Hakupäivä 15.11.2016. https://www.thl.fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/tapaturmat-ja-vakivalta#kokenut_seksuaalista_vakivaltaa_joskus_tai_toistuvasti
- Valoaho, S. (toim.) 2013. Internet ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö. Ota puheeksi. Pelastakaa lapset ry.
- Vilkka, H. 2011. Seksuaalinen häirintä. Juva: Bookwell oy.
- Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Witkowska, E. & Menckel E. 2005. Perceptions of sexual harassment in Swedish high schools: experiences and school-environment problems. *European Journal of Public Health*, Vol. 15, NO. 1, 78–85.
- Ryttyläinen, K. & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus hoitotyössä. Helsinki Edita.
- Sunnari, V. 2009. Physical sexual harassment as experienced by children at school in northern Finland and Russia. Oulu2010. Sek: Oulun yliopiston kirjaston sähköinen aineisto. <http://jultika.oulu.fi/Record/isbn978-951-42-9073-2>
- WHO. 2016. Health topics: sexual health. Hakupäivä 18.1.2017. http://www.who.int/topics/sexual_health/en/

Hei sinä OSAO:ssa opiskeleva!

Teemme opinnäytetyöhömmä liittyvää tutkimusta seksuaalisesta häirinnästä. Tutkimuksessamme keräämme tietoa siitä, oletteko te Oulun seudun ammattiopistossa opiskelevat kokeneet seksuaalista häirintää. Haluamme selvittää esimerkiksi missä ja millaisissa tilanteissa mahdollista häirintää tapahtuu ja ovatko jotkut ryhmät erityisen alttiita seksuaaliselle häirinnälle koulussa tai vapaa-ajalla.

Tästä pääset vastaamaan kyselyymme:

<https://www.webpolsurveys.com/S/FE3FBFD450175AA5.par>

Vastaaminen vie aikaasi vain noin 5 minuuttia ja meille jokainen vastaus on arvokas. **Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja, eivätkä yksittäiset vastaajat ole tunnistettavissa tutkimuksessamme missään vaiheessa.**

Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä. Tulokset julkaistaan opinnäytetyössämme ainoastaan tilastoina ja taulukkoina. Opinnäytetyömme julkaistaan ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden ja julkaisujen sähköisessä Theseus-arkistossa. Anonymiteettiä takaaminen on meille erityisen tärkeää ja vastaukset tallentuvat meille tutkijoillekin anonymieinä. Kyselymme onnistumisen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää saada mahdollisimman kattavasti totuudenmukaisia vastauksia. Jokaisen kokemus on tärkeä, olit sitten kokenut häirintää tai et. Vastaaminen on kuitenkin vapaaehtoista.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua huomiota, joka kohdistuu sukupuoleen tai seksuaalisuuteen. Se voi olla fyysistä, sanallista tai sanatonta. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä on oppilaitoksissa kielletty tasa-arvolain nojalla. Kuka tahansa voi sukupuolestaan riippumatta joutua häirinnän kohteeksi tai syyllistyä häirintään. On tutkittu, että vuonna 2015 kehoja tai seksuaalisuutta loukkaavaa kiusaamista, arvostelua ja nimittelyä koki joka viides ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelija.

Nämä tutkimustulokset auttavat ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn kehittämisessä ja kohdentamisessa.

Kiitos jo ennakkoon vastauksestasi ja tsemppiä opiskeluun! Vastaattehan 30.12.2016 mennessä, kiitos!

Ystävällisin terveisin,
Piia Kontio ja Minja Lappalainen
Kätilöopiskelijat
Oulun ammattikorkeakoulu

Hei sinä OSAO:ssa opiskeleva!

Jos et ole vielä vastannut seksuaalista häirintää koskevaan tutkimukseemme, olisimme todella kiitollisia, jos ehdit antaa ajastasi noin 5 minuuttia tutkimuksellemme. Jokaisen vastaus on meille merkityksellinen! Vastausaikaa on vielä 16.1.2017 asti.

Mikäli olet jo vastannut tutkimukseemme, on tämä muistutusviesti aiheeton. Haluamme kiittää teitä kaikkia jo vastanneita lämpimästi!

Tästä pääset vastaamaan kyselyymme:

<https://www.webpolsurveys.com/S/FE3FBFD450175AA5.par>

Teemme opinnäytetyöhömmä liittyvää tutkimusta seksuaalisesta häirinnästä. Kyselymme onnistumisen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää saada mahdollisimman kattavasti totuudenmukaisia vastauksia. Jokaisen kokemus on tärkeä, olit sitten kokenut häirintää tai et. Keräämme tietoa siitä, oletteko te Oulun seudun ammattiopistossa opiskelevat kokeneet seksuaalista häirintää. Haluamme selvittää esimerkiksi missä ja millaisissa tilanteissa mahdollista häirintää tapahtuu ja ovatko jotkut ryhmät erityisen alttiita seksuaaliselle häirinnälle koulussa tai vapaa-ajalla. Nämä tutkimustulokset auttavat ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn kehittämisessä ja kohdentamisessa.

Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja, eivätkä yksittäiset vastaajat ole tunnistettavissa tutkimuksemme missään vaiheessa. Anonymiteettiä takaaminen on meille erityisen tärkeää ja vastaukset tallentuvat meille tutkijoillekin anonymieinä. Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä ja vastaaminen on vapaaehtoista. Tulokset julkaistaan opinnäytetyössämme ainoastaan tilastoina ja taulukkoina. Opinnäytetyömme julkaistaan ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden ja julkaisujen sähköisessä Theseus-arkistossa.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua huomiota, joka kohdistuu sukupuoleen tai seksuaalisuuteen. Se voi olla fyysistä, sanallista tai sanatonta. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä on oppilaitoksissa kielletty tasa-arvolain nojalla. Kuka tahansa voi sukupuolestaan riippumatta joutua häirinnän kohteeksi tai syöllistyä häirintään. On tutkittu, että vuonna 2015 kehoa tai seksuaalisuutta loukkaavaa kiusaamista, arvostelua ja nimittelyä koki joka viides ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelija.

Kiitos jo ennakoon kaikille tutkimukseemme osallistuville ja leppoisaa joulunalusajaa kaikille!

Ystävällisin terveisin,
Pii Kontio ja Minja Lappalainen
Kätilöopiskelijat
Oulun ammattikorkeakoulu

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ -kysely OSAO:n opiskelijoille

Sukupuolesi

Sukupuoli-identiteetti on tärkeä osa minuutta. Syntymän jälkeen ihminen määrittellään yleensä tytöksi tai pojaksi. Käsitys kahdesta sukupuolesta ei ole kuitenkaan kaikille riittävä ottaen huomioon sukupuolen moninaisuuden. Muunsukupuolisella tarkoitetaan intersukupuolisia- sekä transsukupuolisia ihmisiä.

- nainen
- mies
- muunsukupuolinen

Ikä

- alle 16 vuotta
- 16-17 vuotta
- 18-20 vuotta
- 21-24 vuotta
- yli 24 vuotta

Monesko vuosi sinulla on menossa opinnoissasi OSAO:ssa?

- 1. vuosi
- 2.vuosi
- 3.vuosi
- 4.vuosi tai enemmän

Missä OSAO:n yksikössä opiskelet?

- Haukiputaan yksikkö
- Kaukovainion yksikkö, liiketalous
- Kaukovainion yksikkö, tekniikka
- Kempeleen-Limingan yksikkö
- Kontinkankaan yksikkö
- Muhoksen yksikkö
- Myllytullin- Pikisaaren yksikkö
- Pudasjärven yksikkö
- Taivalkosken yksikkö

Synnyinmaasi

- Suomi
- Muu

Asumismuoto

- Vanhempien kanssa
- Yksin
- Kimppakämpässä
- Asuntolassa
- Avo- tai aviopuolison kanssa
- Sukulaisten luona
- Jossain muualla

Miten määrittelet seksuaalisen suuntautumisesi?

Seksuaalisuus määritellään oman sukupuolen ja tunteiden kohteen sukupuolen mukaan eikä yksiselitteinen asia. Jos henkilö tuntee vetoa vastakkaiseen sukupuoleen, käytetään nimitystä heteroseksuaali. Kun henkilö on kiinnostunut saman sukupuolen edustajista, puhutaan homoseksuaalisuudesta. Bi-seksuaali nimitystä käytetään kun henkilö tuntee vetoa molempiin sukupuoliin. Seksuaalisen identiteetin voi myös määritellä haluamallaan tavalla.

- heteroseksuaali
- homoseksuaali
- bi-seksuaali
- muu

Mikä kuvaa parhaiten elämäntilannettasi.

- Minulla on pysyvä seurustelusuhde.
- Minulla ei ole pysyvää seurusteluhdetta.
- Elän parisuhteessa samassa taloudessa.

Mitkä seuraavista kuvaavat parhaiten elintapojasi?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- En käytä tupakkaa tai päihteitä lainkaan.
- Tupakoin satunnaisesti.
- Tupakoin säännöllisesti.
- Käytän alkoholia satunnaisesti.
- Käytän alkoholia säännöllisesti.
- Käytän lailla kiellettyjä huumeaineita satunnaisesti.
- Käytän lailla kiellettyjä huumeaineita säännöllisesti.

Oletko kokenut seksuaalista häirintää aiemmissa kouluissa?

Seksuaalinen häirintä on yksipuolista, ei-toivottua huomiota, joka kohdistuu sukupuoleen tai seksuaalisuuteen. Tilanne saa kohteen nolostumaan, pelokkaaksi, loukkaantumaan tai vihastumaan. Viatonkin flirtti tai kaksimielinen kevennys muuttuu häirinnäksi, kun kohteena ollut henkilö ilmaisee tilanteen tai puheiden olevan vastenmielisiä tai loukkaavia, mutta tilannetta jatketaan tahallisesti.

- en
- kyllä

Tunsitko henkilön tai ryhmän, joka häiritsi sinua?

Valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto.

- en, häiritsijä oli tuntematon
- tiesin häiritsijän ulkonäöltään
- häiritsijä oli muuten tuttu
- häiritsijä oli toinen opiskelija
- häiritsijä kuuluu kouluni henkilökuntaan
- häiritsijä oli työntekijänä työssäoppimisjaksollani
- häiritsijä oli asiakkaana työssäoppimisjaksollani
- häiritsijä oli kaverini
- häiritsijä kuuluu sukuuni tai lähipiiriini

Millaista seksuaalinen häirintä oli?

Valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto.

- Seksuaalisesti loukkaavaa kielenkäyttöä (esim. huorittelu, homottelu).
- Härskit puheet tai kaksimieliset vitsit.
- Epämiellyttävät kommentit tai kysymykset seksuaalisuudesta tai vartalosta.
- Seksuaalisesti loukkaavat katset, ilmeet tai eleet.
- Sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset.
- Seksuaalisesti värittyneet yhteydenotot somessa tai puhelimella.
- Fyysinen koskettelu ja/tai kopelointi.
- Vaatteiden repiminen tai kurkistelu vaateiden sisään.
- Seksuaalisuutta koskevien valheellisten tietojen levittäminen.
- Pornoaineiston esille laittamista.
- Häirintä oli itsensä paljastamista.
- Seksuaalinen väkivalta (esim. raiskaus, sen yritys tai muu rikos).
- Sinusta tehty seksuaalisesti loukkaavat julkaisut sosiaalisessa mediassa.
- Jotain muuta.

Oletko kokenut seksuaalista häirintää tämän hetkisessä koulutuksessasi **OSAO:ssa**?

- en
- kyllä

Missä seksuaalinen häirintä tapahtui **OSAO:ssa**?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- luokkatilassa
- ATK-tiloissa
- harjoitustunnilla
- ruokalassa
- wc-tiloissa
- yleisissä tiloissa (aulat, oleskelutilat, koulun kirjastot ym.)
- koulun piha-alueet
- työharjoittelupaikassa
- koulumatkalla
- jossakin muualla

Tunsitko henkilön tai ryhmän, joka häiritsi sinua OSAO:ssa?

Valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto.

- en, häiritsijä oli tuntematon
- tiesin häiritsijän ulkonäöltään
- häiritsijä oli muuten tuttu
- häiritsijä oli toinen opiskelija
- häiritsijä kuuluu kouluni henkilökuntaan
- häiritsijä oli työntekijänä työssäoppimisjaksollani
- häiritsijä oli asiakkaana työssäoppimisjaksollani
- häiritsijä oli kaverini
- häiritsijä kuuluu sukuuni tai lähipiiriini

Millaista seksuaalinen häirintä oli OSAO:ssa?

Valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto.

- Seksuaalisesti loukkaavaa kielenkäyttöä (esim. huorittelu, homottelu).
- Härskit puheet tai kaksimieliset vitsit.
- Epämiellyttävät kommentit tai kysymykset seksuaalisuudesta tai vartalosta.
- Seksuaalisesti loukkaavat katseet, ilmeet tai eleet.
- Sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset.
- Seksuaalisesti värityneet yhteydenotot somessa tai puhelimella.
- Fyysinen koskettelu ja/tai kopelointi.
- Vaatteiden repiminen tai kurkistelu vaateiden sisään.
- Seksuaalisuutta koskevien valheellisten tietojen levittäminen.
- Pornoaineiston esille laittamista.
- Häirintä oli itsensä paljastamista.
- Seksuaalinen väkivalta (esim. raiskaus, sen yritys tai muu rikos).
- Sinusta tehty seksuaalisesti loukkaavat julkaisut sosiaalisessa mediassa.
- Jotain muuta.

Oletko kokenut seksuaalista häirintää vapaa-ajallasi?

- en
- kyllä

Missä olet kokenut seksuaalista häirintää vapaa-ajallasi?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- harrastuksissa
- kaupungilla
- ostoskeskuksissa
- nuorisotiloissa
- muissa vapaa-ajantiloissa
- kotona
- kavereiden tai muiden luona
- jossakin muualla

Tunsitko henkilön tai ryhmän, joka häiritsi sinua vapaa-ajallasi?

Valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto.

- en, häiritsijä oli tuntematon
- tiesin häiritsijän ulkonäöltään
- häiritsijä oli muuten tuttu
- häiritsijä oli toinen opiskelija
- häiritsijä kuuluu kouluni henkilökuntaan
- häiritsijä oli työntekijänä työssäoppimisjaksollani
- häiritsijä oli asiakkaana työssäoppimisjaksollani
- häiritsijä oli kaverini
- häiritsijä kuuluu sukuuni tai lähipiiriini

Millaista seksuaalinen häirintä oli vapaa-ajallasi?

Valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto.

- Seksuaalisesti loukkaavaa kielenkäyttöä (esim. huorittelu, homottelu).
- Härskit puheet tai kaksimieliset vitsit.
- Epämiellyttävät kommentit tai kysymykset seksuaalisuudesta tai vartalosta.
- Seksuaalisesti loukkaavat katset, ilmeet tai eleet.
- Sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset.
- Seksuaalisesti värittyneet yhteydenotot somessa tai puhelimella.
- Fyysinen koskettelu ja/tai kopelointi.
- Vaatteiden repiminen tai kurkistelu vaateiden sisään.
- Seksuaalisuutta koskevien valheellisten tietojen levittäminen.
- Pornoaineiston esille laittamista.
- Häirintä oli itsensä paljastamista.
- Seksuaalinen väkivalta (esim. raiskaus, sen yritys tai muu rikos).
- Sinusta tehdyt seksuaalisesti loukkaavat julkaisut sosiaalisessa mediassa.
- Jotain muuta.

Koulutusalasasi tällä hetkellä Haukiputaan yksikössä?

- autonkorjaaja
- ajoneuvoasentaja
- automaalari
- kokki
- lattianpäällystäjä
- maalari
- maanrakennuskoneenkuljettaja
- parturi-kampaaja
- sähköasentaja
- talonrakentaja
- tarjoilija
- muu

Koulutusalasasi tällä hetkellä Kaukovainion liiketalouden yksikössä?

- datanomi
- merkonomi
- muu

Koulutuslasi tällä hetkellä Kaukovainion tekniikan yksikössä?

- artesaani
- automaatioasentaja
- ilmanvaihtoasentaja
- kiinteistönhoitaja
- kunnossapitoasentaja
- koneistaja
- laborantti
- levyseppähitsaaja
- prosessinhoitaja (kemianteollisuus)
- putkiasentaja
- puuseppä
- sähköasentaja
- talonrakentaja
- muu

Koulutuslasi tällä hetkellä Kempeleen-Limingan yksikkö?

- autonkuljettaja
- kokki
- lentoasemahuoltaja
- puutarhuri
- varastonhoitaja
- yhdistelmäajoneuvonkuljettaja
- linja-autonkuljettaja
- turvallisuusvalvoja
- muu

Koulutusalasasi tällä hetkellä Kontinkankaan yksikössä?

- lähihoitaja
- lääketeknikko
- välinehuoltaja
- muu

Koulutusalasasi tällä hetkellä Muhoksen yksikössä?

- ajoneuvoasentaja
- eläintenhoitaja
- kokki
- maaseutuyrittäjä
- metsäenergian tuottaja
- metsäkoneenkuljettaja
- pienkonekorjaaja
- muu

Koulutuslasi tällä hetkellä Myllytullin-Pikisaaren yksikössä?

- artesaani
- vaatetusompelija
- media-assistentti
- elektroniikka-asentaja
- elintarvikkeiden valmistaja
- ICT-asentaja
- kokki
- kosmetiikkaneuvoja
- kosmetologi
- leipuri-kondiittori
- lihatuotteiden valmistaja
- tarjoilija
- matkailupalveluiden tuottaja
- matkailuvirkailija
- parturi-kampaaja
- tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinto
- muu

Koulutuslasi tällä hetkellä Pudasjärven yksikössä?

- hevostenhoitaja
- matkailupalveluiden tuottaja
- prosessinhoitaja (sahateollisuus)
- ratsastuksenohjaaja
- sähköasentaja
- lähihoitaja
- muu

Koulutuslasi tällä hetkellä Taivalkosken yksikössä?

- kaivosmies
- metsäkoneenkuljettaja
- maanrakennuskoneenkuljettaja
- lähihoitaja
- muu

Tähän voit jättää palautetta kyselystä.

Nimien ilmiannot, avunpyynnöt tai vastaavat eivät välity tämän kyselyn kautta eteen päin, vaan ne asiat tulee saattaa OSAO:n henkilökunnan tietoon muita reittejä pitki:

Kyselysi on tallennettu onnistuneesti.
Kiitos vastauksestasi.